

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 1

12 KASIM 2012

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.28

BAŞKAN: Nimet BAŞ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ: İdris ŞAHİN (Çankırı)

KÂTİP: Cengiz YAVİLİOĞLU (Erzurum)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, öncelikle hepiniz hoş geldiniz.

Komisyon çalışmalarımıza başladığımız Mayıs 2012 tarihinden bugüne kadar alt komisyonların kurulması suretiyle çalışmasına karar verilmiş ve şu ana kadar da alt komisyonlar çalışmalarını sürdürdüler. Bu doğrultuda yürütülen çalışmalar -alt komisyonlar tarafından bilgisine başvurulacak kişilerin dinlenmesi, siyasi aktörler, akademisyenler, medya, askerler, bürokratlar, mağdurlar şeklinde- 1 Ekim-23 Ekim arasında planlanmakla birlikte bazı görüşmelerin sarkması nedeniyle aslında alt komisyon raporlarının tamamlanması için belirlediğimiz takvim olan 9 Kasım tarihine de biraz sarkma oldu ister istemez. Dolayısıyla, şu an itibarıyla alt komisyon raporlarını hazırlayan uzman arkadaşlar bugün itibarıyla değil, hafta sonu itibarıyla bunları teslim edebileceklerini söylemişlerdi ama maalesef yarın itibarıyla teslim edebileceklermiş. Dolayısıyla, bu çerçevede raporların her şeyden önce bütün komisyon üyelerimize, bana da dâhil olmak üzere, çünkü ben de görmedim, görmemiz ve üzerinde ancak o şekilde bir tartışma yapmamız mümkün. Bugün toplanmış olmamızı bir değerlendirme çalışması olarak da düşünelim. En azından şu ana kadar yürüttüğümüz çalışmalarla ilgili görüşlerinizi, önerilerinizi, eleştirilerinizi ve Komisyon raporlarına girmesini istediğiniz ve üst Komisyona önerileriniz şeklindeki yazılı bir talepte bulunmuştuk Komisyon Başkanlığı olarak, onlara ilişkin de önerilerin bir kısmı bize ulaştı, büyük kesimi de ulaşmadı. Bu konuda geniş ve genel bir değerlendirme yapmak üzere, ama yine ilk toplantılardaki gibi biraz süre sınırlamasıyla beş dakikalık süreler içerisinde tekrar tekrar söz verebiliriz yine aynı konularda. Bu genel ve geniş değerlendirmeyi yapmak üzere, taleplerinizi, görüşlerinizi almak üzere sözü size bırakıyorum.

Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan, önce geçmiş olsun anneniz için, şifalar diliyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 2

BAŞKAN – Sağ olun, çok teşekkür ediyorum.

Annem kalp ameliyatı geçirdi Cuma günü de, o yüzden buralarda değildim. (“Geçmiş olsun” sesleri) Sağ olun, teşekkür ederim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi, Sayın Başkan, öncelikle biz 4 arkadaş olarak, Ana Muhalefet Partisindeki 4 milletvekilimiz, Komisyonun çok olağanüstü bir süreci yaşadığını ve bir olağanüstü toplantı yapmamız gerektiği konusunda bir talebimiz vardı. Bu talebimiz bugün nihayetinde, formatın içerisinde bunları da görüşelim diye toplanıyoruz. Aslında, Komisyon çalışmalarına ilişkin ve tutumunuza ilişkin eleştirilerimiz vardı, bunları paylaşmak istiyorduk.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Biz buraya büyük bir umutla gelmiştik. Gerçekten darbelerin araştırılması, muhtıraların bu konuda araştırılması ve bununla ilgili, ilgili bütün tarafların dinlenmesiyle ilgili bir muradımız vardı ve bunun açığa çıkartılması ve bir daha ülkemizin gerçekten bu yapacağımız tespitlerin sonrasında daha darbe süreçlerinin konuşulmadığı bir süreci bir dipnot olarak Meclis tutanaklarına yansıtmaktı. Ama şunu açıklıkla ifade ediyorum: buradaki çalışmalarında alt komisyonlar kuruldu. Alt komisyonlara öncelikle dinlenmesi gereken insanların isimleri bildirildi. Bunların büyük bir bölümü dinlenmedi, şu anda tamamlanmadı. Ben, 146 kişilik -12 Eylülle ilgili söylüyorum bunu- bir liste verdim ve esas bu işin mağdurları olan, esas dinlenmesi gereken, bugüne kadar dinlenenler kamuoyunda bilinen insanlardı, kamuoyunda bugüne kadar televizyonda kendi açıklamalarını yapan insanlardı, kendi değerlendirmelerini bir şekilde hayata geçiren insanlardı, çokça dinlediğimiz insanlardı ama çoğu dinlenmesi gereken, esas bu işin mağduru olan, esas bu işte uygulamacıları olan ama esas darbe olan, 12 Eylül darbesi en önemli darbelerden bir tanesidir -yani anayasal düzen kaldırılmıştır, Parlamento feshedilmiştir, birçok insan işkenceden geçirilmiştir, insan hakları ihlalleri yapılmıştır- yani, darbenin özü diyebileceğimiz 12 Eylülle ilgili esas dinlenmesi gerekenler yerine dinlenmesinin uygun olduğunu düşündüğümüz bazı unsurlar dinlenebilmiştir ama esas dinlenmemiştir ve esas amaca yönelik bu konuda bir çalışma bugüne kadar ne yazık ki tamamlanmamıştır. Dolayısıyla, 146 kişiden 19 arkadaşımız çakışıyor Komisyonda dinlediğimiz insanlar açısından. Diğer 146 kişiden toplam, benim bildiğim kadarıyla, 26 kişi 12 Eylül darbesiyle ilgili insan dinlenmiştir. Ama 28 Şubat süreciyle ilgili bakıldığında zaman, 28 Şubat e muhtırası veya işte, postmodern denilen darbeye ilgili 90'ı aşan sayıda insan dinlenilmiştir. Bu da hangi darbelerle, nasıl bakıldığının bir göstergesi olarak önümüzde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 3

duruyor. Yani, esas konuşmamız gereken, darbenin araştırılması gereken gerçek darbe yerine başka e muhtıralar veya postmodern darbe denilen darbe süreçleri daha çok öne çıkartılmıştır. İlk önce bu anlamda bir sorun yaşadık.

İkinci önemli yaşadığımız sorun Komisyon üyeleri olarak, bu isimleri bildirdiğimiz hâlde buradan bu kararları uygulamasında Komisyon üyelerinin iradeleri asla hayata geçmemiştir. Bunun altını çizerek söylüyorum. Çünkü burası bir AKP Komisyonu hâline dönüşmüştür. Yani, diğer dört partinin iradesinin belirleyici rolü çağrılan insanların hangi usulle, nasıl çağırılacağı konusunda ciddi anlamda sorunlar yaşadık ve örneğin, Komisyon üyesiyiz, biz basından öğreniyoruz, şu çağırılıyor, bu çağırılıyor gibi bilgileri onlardan alıyoruz, biz o gün onu dinleme noktasında olamayacağımız bilindiği gibi, başka işlerimiz de var, başka yapacağımız çalışmalar da var Mecliste, biz bunu ne yazık ki kamuoyundaki basın aracılığıyla “Ya bugün şunu dinleyecektik.” gibi yaklaşımlarla karşı karşıya geldik. Onun için Komisyonun bu konudaki çalışmaları süreci belirleyen değil, burada açık ifadeyle söylüyorum, Başkanlık Kurulunda görev almış olan arkadaşların iradeleri veya bürokratların bu konudaki tercihleri bu sürece damgasını vurmuştur.

Üçüncü söyleyeceğim konu Sayın Başkan: Siz, örneğin Deniz Baykal’la ilgili bir çağrı yaptınız. Deniz Baykal geldi, bir değerlendirmede bulundu. Bu değerlendirme sonucu Komisyon adına açıklama yaptınız. Siz yalnız AKP’nin Komisyon Başkanı değilsiniz, bütün bu Meclisin Komisyon Başkanı. “Orada ben şunları soracaktım.” diye beyanınız var, “Şöyle söylediniz Mecliste.” diye açıklamalarınız var. Onunla ilgili Sayın Baykal da size cevaben dedi ki: “Bunları çıkartın ortaya, koyun.” dedi. Yani biz reel olarak sorunların araştırılması değil, farklı bir bakışın egemenliğini yaratma konusunda bir dizi çabaya giriştik ve Komisyon adına bu açıklamalar yapıldı. Bunlar talihsiz açıklamalar bize göre. Başkaları gelmeyebilir, gelmeyenler var. Dolayısıyla, gelmemesi gerekenler kendi tercihlerini ortaya koymuşlardır ama önemli olan gelmeme tercihleri olduğu gibi, geldikleri zaman da ne söyleyeceklerini bizim belirleme hakkımız yok.

Buraları yönlendiren bir nokta da olmuştur. Onu da söylemek istiyorum. Şu anda alt komisyon raporlarının yazılmaya başlandığını söylüyorsunuz, oysa bizim dinlenmesini istediğimiz birçok bu konuda insan var, bunların dinlenmesi lazım. Örneğin, 27 Nisanla ilgili Yaşar Büyükanıt, o günkü Genelkurmay Başkanı dinlenmiştir. O işin muhatabı olan Başbakanın dinlenmesi talebimiz vardır. Komisyon sözcüsü “Başbakan da çağrılacaktır.” diyor, siz diyorsunuz ki: “Hayır, Başbakan çağırılmayacak, böyle bir irademiz yok.” Başka

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 4

konularda da aslında iradelerimiz yoktu ama herkes çağırıldı. Yani, bu iradeleri belirleyen mekanizma Komisyon üyeleri olmamıştır. Komisyon üyeleri dışında burada, hani, tabii ki Komisyon üyeleridir ama baypas edilmişizdir. Diğer Komisyon üyeleri iktidar partisinin Komisyon üyelerinin bu konuda varlığı söz konusudur.

Birçok belgelerin istenmesi konusunda taleplerimiz vardı. Bu belgelerin büyük bir bölümüne ulaşılmadan raporlar yazılmaya başlamıştır ki, bu beyanlardan sonra oysa birçok insanın beyanı var. Bu beyanların ışığında başka unsurları da çağırmamız gerekiyordu. Çağırılması gerekenler de bu arada o beyanlardan sonra çağırılmamıştır. Bu da bizim için önemlidir ve o belgelere biz ulaşamadık. Siz dediniz ki “Gizli belgeler var, gelin Komisyon odası toplantısında buna bakın.” Şöyle bir şey düşünün Sayın Başkan: Komisyon üyesiyim, ben buraya geleceğim, uzmanın bildiği belgeleri, gördüğü belgeleri ben burada şeklen görmüş olacağım. Bunun üzerinde yeterli bir çalışma yapmayacağım ve ondan sonra da bir irade koyacağım. Bu, burada bizimle ilgili bir baypas olma daha söz konusu olmuştur. Bunları konuşamadık. En önemlisi budur. Dolayısıyla, bütününe bakıldığı zaman, Komisyonun bütün çalışmalarının bugün geldiği aşamada gerçek amaçlanan araştırmalar, belgeler toplanmamıştır. Yani, böyle oldubittiye getirilerek, yani “Biz Komisyonuz, Komisyon gereğini yaptı, raporlar da uzmanlar tarafından yazılacak.” yaklaşımı bugüne kadar yapılan çalışmaları daha bitmemiş olması karşısında şekli bir rapor yazılmış olacaktır. Bu da gerçekçi olmayacaktır. Dolayısıyla, bizim talebimiz bazı zamanlarda Meclis sabahlara kadar çalışıyor Sayın Başkan. Esas, biraz önce söylediğim unsurlar var dinlenmesi gereken. Bugüne kadar kamuoyunun önünde olmayan her olayın kendi başlığı vardı. O başlıklar içerisinde dinlenmesini istediğimiz valiler vardı, emniyet müdürleri vardı, o olayın tanıkları vardı, o olayın mağdurları vardı, milletvekilleri vardı, bütün bunların dinlenmesini istedik. Şimdi, gece sabahlara kadar çalışılıyor bazı konularda. İşte, Meclis son yerel yönetimlerle ilgili yasayı sabah akşam demeden sonuna kadar çalıştı. Biz hâlâ diğer dinlenmemiş olan yapıları gece gündüz çalışmak koşuluyla dinlenmesi gerektiğini, eğer bunların dinlenememesi hâlinde yeterince görevimizi yapmamış olacağımızı ve esas ulaşılması gereken darbe süreçlerinin araştırıldığı değil, yalnız belirli bir işte postmodern darbe denilen darbe konusunun ortaya çıkarttığı sonuçların değerlendirildiği bir komisyon hâline burası dönmüş olur. Bu şık olmaz, doğru olmaz, bize yapılmış en büyük haksızlık olur. Çünkü kamuoyunun bizden beklentisi, esas 12 Eylülle ilgili kamuoyunun bizden beklentisi daha önceki yaşanan darbelerdir, 60 darbesi de dahildir, 12 Mart muhtırasıdır. Bunlara ilişkin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 5

belgeler, MİT'ten, Genelkurmaydan gelmesi gereken belgelere ulaşılmasıdır. Cumhurbaşkanlığındaki belgelere ulaşılmasıdır. Biz Komisyon üyesi olarak birçok belgeleri ne yazık ki basından öğreniyoruz. Ben bunu çok net söyleyebilirim. Dolayısıyla, bugün gelinen aşamada önce bunun konuşulması, bunun tartışılmasında yarar olduğuna inanıyorum. Ondan sonra diğer detaylara girmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ahmet Toptaş Bey...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, ben de Komisyonumuzun en son toplantısının 30 Haziran olduğunu ve o günden bu yana Komisyon toplanmadığını ve her şeyin Sayın Başkanın kendi programladığı şekilde devam ettiği konusundaki eksikliklere ve kaygılara, Süleyman Çelebi'nin kaygılarına aynen katılıyorum.

Bunun dışında, uzman çağırılması konusunda bir eksikliği belirtmeden geçemeyeceğim. Daha önce her bir milletvekiline uzman talebimiz olmuştu, her bir gruba uzman talebimiz olmuştu. Bunların hiçbirisi yerine getirilmediği gibi, uzman çağırılırsa, talebiniz olursa talep ettiğiniz uzmanı bildirin, biz uzmanları çağırdık dediniz. Başkanlık Divanı olarak çağırdığınız uzman arkadaşların dışında ben örnek olarak bir dilekçeyle kendisinin kim olduğunu, ne olduğunu bilmediğimi ancak bir müfettiş olduğunu bildiğim bana kendi çalışmalarında yardımcı olmak üzere İçişleri Bakanlığında müfettiş olan bir şahsın ismini vererek, dilekçe vererek Sayın Komisyondan uzman olarak görevlendirmesini istedim. Bu konuda İçişleri Bakanlığında yazılan yazıya bugüne kadar yanıt verilmediğini, yazılı bir yanıt verilmediğini, dolayısıyla İçişleri Bakanlığının Komisyona yazılı talebine rağmen yazılı bir yanıt vermemiş olmasını bile bu Komisyonun çok ciddiye alınmadığı konusunda beni kaygılandırıldığını belirtmek isterim. Bu yazıya yanıt verilmemesine rağmen, sözlü görüşmelerimize rağmen sizin de bu yazıya yanıt verilmemesi konusunda İçişleri Bakanlığına Komisyon adına bir yazı yazmamış olmanızı da çok büyük eksiklik ve şahsıma karşı bir haksızlık olarak nitelendirdiğimi söylemek isterim.

Yine bir çalışma takvimi gönderilmişti bize. Bu çalışma takviminde aksamalar olduğunu sizler de belirttiniz. Bu aksamaların sizin belirttiğiniz boyutlardan daha fazla olduğunu söylemek isterim. Örneğin bizim 1960 ihtilali ve 1971 muhtırasıyla ilgili istediğimiz belgelerden hemen hemen hiçbirisinin Komisyona gelmediğini düşünüyorum. Gelmişse, bana bilgi verilmişse de birkaç tane şeyin dışında önemli belgenin olmadığını düşünüyorum. Örneğin İsmet İnönü'nün defterlerini istemiştik. 1957'den itibaren Meclis tutanaklarını

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 6

istemiştim. 1957'den itibaren basın üzerindeki yasaklamalarla ilgili kararları istemiştim. 1950-60 arasında Türk-Amerikan, Türk-Sovyet anlaşmalarını istemiştim. Tahkikat Komisyonu kararlarını istemiştim. Tahkikat Komisyonu ve Seyahat Kanunu'nun müzakere tutanaklarını istemiştim. 9 Şubat olayının incelenmesini istemiştim. 1957'den itibaren Meclis Başkanlığına verilmiş takrir ve tahkikat taleplerini istemiştim. CHP'nin envalinin istirdadına dair Kanun müzakerelerini istemiştim. 1954 seçimlerini müteakip Kırşehir vilayetinin kaza haline ibkeline ilişkin Kanun görüşmelerini istemiştim. Emekli Sandığının 39'uncu maddesinin değiştirilmesine ilişkin müzakere tutanaklarını istemiştim. 1950'den sonra İç Tüzük'te yapılan değişiklikleri, Cumhuriyet Halk Partisinin halkevleri yoluyla tasarrufuna geçirdiği mal varlığının hazineye devri konusundaki yasa görüşmelerini istemiştim. Köy enstitülerinin kapatılmasıyla ilgili kararları istemiştim. Basına ispat hakkı verilmesiyle ilgili kararları istemiştim. 1957'den itibaren varsa siyasi parti gruplarının müzakere tutanaklarını istemiştim. 1956'dan itibaren Bakanlar Kurulu kararlarını istemiştim. 1950'den itibaren IMF'den ve ABD'den alınan krediler, alınabiliyorsa yanıtlarını istemiştim. Millî Birlik Komitesi kararlarını, Anayasa Komisyonu kararlarını ve Kurucu Meclis Kuruluş Kanunu'nu istemiştim. Milli birlik komitesiyle ilgili kararları istemiştim. 147 öğretim üyesinin üniversitelerden atılmasıyla ilgili tutanakları istemiştim. Talat Aydemir olaylarıyla ilgili tutanakları, Yassıada Mahkemesinin tutanaklarını, idamların infazıyla ilgili Millî Birlik Komitesi kararlarını, Vatan Cephesinin araştırılmasını, Yıldız akademilerinde yarbay-yüzbaşı birleşmesiyle kurulan gizli cemiyetlerin araştırılmasıyla ilgili belgeleri istemiştim. Yine 12 Mart muhtırasıyla ilgili, 1961-71 arasında gazete ve dergilerde çıkan haberleri, 1971'den sonra kurulan hükûmet programı ve görüşme tutanaklarını, 1971'e giderken yaşanan önemli olayları, katliamları, suikastları, silahlı ya da sivil toplumsal olayları istemiştim. 1971 darbesinden sonra yargılaması yapılan siyasi davalara ait dosyaları istemiştim. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'ın -idam kararlarına- infazına ilişkin Melis görüşme tutanaklarını istemiştim. 1971'den sonra Türk-Amerikan ve Türk-Sovyet arasındaki kredi ve yatırım anlaşmalarını istemiştim. 1970 yılı 15-16 Haziran işçi direnişleri ve bunlarla ilgili emniyetteki kayıtları istemiştim. 12 Martta emekli edilen ya da ordudan çıkarılan subay, astsubay ve harp okulu öğrencileriyle ilgili kararları istemiştim ve buna ilişkin olaylar...

Bunların çok azına yanıt geldiğini, gelen yanıtların da gizlilik derecesi olduğundan bahisle, biraz önce Sayın Süleyman Çelebi'nin beyan ettiği gibi, burada incelenmesinin mümkün olduğunun söylendiğini belirtmek isterim. Burada incelenmesinin mümkün olmadığı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 7

konusundaki düşüncesine katılıyorum. Takdir edersiniz ki, komisyon salonuna oturup binlerce sayfalık belgeyi teker teker arayıp dinç bir kafayla, rahat bir ortamda çalışma şansımızın olmadığını hepiniz bilmektesiniz. 1950-60 arasındaki belgelerin bir gizliliğinin kalmadığı da açıktır. Kaldı ki baktığımız zaman gizli olabilecek herhangi bir şeyin de olmadığını, çoğunun şahısların idamlarıyla ilgili, idam kararlarının onaylanmasıyla ilgili olduğunu söyledim.

Yine, Komisyonumuzda, biraz önce Sayın Çelebi'nin beyan ettiği gibi, dinlenmesi talep edilen şahısların tümünün dinlenmesi gibi bir kararımız vardı. Hangi şahısların dinlenip dinlenmeyeceği konusunda bir seçme yetkisi olmadan ya da dinlenecek şahısların dinlenmeyecekse en azından komisyonda dinlenmeme gerekçesini de ortaya koyarak bir karara bağlanması konusunda görüşmelerimiz vardı tutanaklarımıza geçmiş. 1980 darbesiyle ilgili bildirilen şahısların, grubumuz tarafından bildirilen arkadaşımız Süleyman Çelebi'nin o komisyon üyesi olarak bildirdiği şahısların beşte 1'inin dinlendiği ancak dönemlere ilişkin çok önemli bilgilerin bulunduğu, bilgi sahibi olduğu, dönemin içinde olduğu, mağdur olduğu ya da muhatap olduğu ya da müdahili olduğu birçok şahsın bugüne kadar çağrılmamış olduğunu, ana komisyon toplanmadığı için de bu tür talepleri dile getiremediğimizi de belirtmek isterim.

Yine, Komisyona çağırılan şahısların çağırılma yöntemlerinin Komisyonumuzun bütün partilerin arasındaki iyi ilişkilere iyi bir örnek teşkil etmediğini söylemek isterim, yönetim biçiminin. Çünkü, bazı şahıslar çağırılırken Komisyona, özel ilişkiler nedeniyle çağırıldığı belirtildi bize. Yani bir çağrı, resmî bir çağrı dışında, telefonla hangi gün müsaitse, nasıl isterse çağırıldığı ama bazı şahsiyetlere de mahkeme celbi çıkarır gibi rica içeren bir tebligatta "Şu tarihte dinlenmenize karar verilmiştir. Şurada bulunmanız rica olunur." gibi bir beyanla çağırıldığı, bunun da çağrılan şahıslar arasında bir ayrımcılık yapıldığı izlenimini yarattığı, yani niyet öyle olmasa bile böyle bir izlenim yarattığı ve bunun da Komisyonumuz açısından, Komisyonumuzun olaylara tarafsız bakış açısından doğru olmadığını söylemek isterim.

Yine, Sayın Baykal'a yazılan mektubun -tekrardan kaçınmak üzere söylüyorum- Komisyon adına yazılmış gibi, Komisyonunun herhangi bir kararı, herhangi bir dahili olmadan Komisyon adına yazılmış gibi yazılıp, Komisyon kayıt numarasıyla yazılıp sonra da bunun Komisyon adına yazılmış ve Komisyon adına şunları soracaktık gibi sorularla basına yansıtılmasının çok doğru olmadığını, Komisyonumuzun bakış açısının, bazı kişiler, bazı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 8

olaylar ve bazı partiler hakkında ön yargılı olduğu konusunda, bir izlenim bıraktığı konusunda da düşüncelerimi söylemek isterim.

Yine, Komisyonda, çağırılması, listelerde talep edilmesine rağmen çağrılmayan o kadar şahsa rağmen ve hatta hatırlarsanız, Aydın Doğan'ın beyanına başvurulduğunda, Aydın Doğan bazı konuları hatırlayamadığında yanındaki yazı işleri müdürüne sormak istemişti. Yazı işleri müdürü yanıt vermeye kalktığında “Siz müdahale ettiniz. Buraya Aydın Doğan geldi, bizim muhatabımız odur.” diye... Ama benim arkadaşlarımın yerine geldiğim bir Komisyon toplantısında, Komisyonda çağırılması talep edilmemiş olan, bizim bilgilerimizin dışında şahısların buraya gelip onursal başkan, başkan yardımcısı, yardımcısının yardımcısı gibi heyet hâlinde alınıp dinlendiğini izledim. Bunun da, Komisyon yönetiminin, bu konuda son derece keyfi ve Komisyon çalışma adabına uygun olmayan bir davranış içinde olduğunu gördüm. “Kimi?” diye sorarsanız, ÖNDER Onursal Başkanı olduğunu söyledi dinlenen şahıs, Onursal Başkanın Yardımcısı olduğunu söyleyen bir şahıs, yine “ASDER” diye birkaç kişi, Başkanı, Başkan Yardımcısı... Hâlbuki bunlar dinlenmesi talep edilen listenin içinde yoktu. Yani eğer bizim böyle çağırılıp geleni, her getirdiğimizi dinletme gibi şey olacak idiyse Komisyonun, her birimizin bu listedekileri size vermemize gerek yoktu. Arkadaşa telefon ederdik, gel bugün Komisyonumuz var... Kapıda bekletirdik, dinletirdik. Komisyonunun çalışma yöntemine, Meclisin mehabetine uygun bir yöntem olmadığını söylemek isterim.

Yine, bize verilen çalışma takviminin her ne kadar bugün tavzih ediliyor olduğunu söyleseniz de şu ana kadar benim bildiğim en az on gün öncesine kadar ya da on beş gün öncesine kadar dinlenen, beyanına başvuru alan şahısların tutanaklarının henüz çıkmadığı, biraz önce söylediğim gibi, Komisyonda sadece benim talep ettiğim belgelerin yüzde 80'inin henüz buraya celp edilmediği bir ortamda nasıl bir rapor düzenleneceği konusunda benim kaygılarım var. Çünkü biz rapora -uzmanlarımızın ya da kendi düşüncelerimizin- kendi birikimlerimizi mi yazacağız yoksa dinlediğimiz şahısların beyanlarını, tutanakları esas alarak, istediğimiz belgeleri, bilgileri esas alarak mı yazacağız? Bu konuda herhâlde rapor yazımına başlanmışsa ve bu rapor yazılacaksa bu belgelere, bilgilere ihtiyaç olmadan, bu dinleme tutanaklarına ihtiyaç olmadan yazıyor demektir ki, bu kadar bilgiye, belgeye başvurmamızın bir anlamı yoktu o zaman. Otururduk kendimiz, herkes kendi düşüncesine göre, kendi düşüncenize göre uzmanları da çağırarak birer rapor hazırlardık. Raporda çakışan yerleri ortak rapor, çakışmayan yerleri de muhalefet şerhi olarak bildirirdik, bu kadar çaba göstermemize gerek kalmazdı diye düşünüyorum. Şimdi söyleyeceklerim bu kadar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt.

Sayfa: 9

Ben bu Komisyona Sayın Başbakanın da bizzat 27 Nisan bildirisinin muhatabı olarak... Çünkü başka üçüncü bir şahıs yok. Muhataplarından birisi Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'tır, bir tanesi de Sayın Başbakan'dır. Muhataplardan birisinin dinlenip diğerinin dinlenmemiş olması, buradaki 27 Nisan olayında hiçbir şeyi öğrenemememiz gibi bir sonuca yol açacaktır. Hâlbuki, 27 Nisan, Türk siyasi tarihinde en az bir darbe kadar önemli dönüşümlere neden olmuştur, 27 Nisan önemli kırılmalara neden olmuştur. Bu kırılmaların açığa çıkması için, Sayın Başbakanın da bizzat Komisyonumuzda beyanlarına başvurup, görüşlerine, düşüncelerine, o zamana ait bilgilerine başvurulması gerektiği konusunda ben de arkadaşlarımla hemfikirim, katılması ve dinlenmesi için çağrı çıkarılmasını talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Naci Bostancı Bey, siz önce mikrofonunuza basmıştınız sonra kapattınız ama isteğiniz devam ediyorsa siz buyurun. Daha sonra Ali Rıza Öztürk Bey'e...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkür ediyorum.

Geldiğimde Süleyman Bey konuşuyordu bizim Komisyonda. Süleyman Bey'i de biraz hayretle dinledim doğrusu. Çünkü biz genel olarak bu Darbe Komisyonunu oluştururken ortak bir iş yapmak iradesi hususunda hepimiz hemfikirdik. Buna herhangi bir siyasi itiraz yahut da geçmişte yapılacak bu çalışmalara ilişkin bir manipülasyon, birilerini kollama, koruma olmadığı hususunda da mutabıktık. Çünkü siyasi iradeyi temsil eden bütün siyasi partiler, geçmişteki bu darbeci, vesayetçi dönemlerden şikayetçiydi, bunların mağdurlarıydı, demokratik bir şekilde temsil edilmiş irade olarak ortak kriterleri, geçmişteki bu vesayetçi yapının tabiri caizse ipini pazara çıkartmaktı. Böylesine bir ortaklık anlayışı çerçevesinde ve bana öyle geliyor ki -yanılmamışımdır ümit ederim- gayet dostane ve o ortak amaç çerçevesinde her türlü öneriye açık, her türlü birlikte çalışma durumuna açık bir tarzda başladık ve Süleyman Bey'i şimdi dinleyinceye kadar da böylece devam ettiğimiz kanaatindeydim ama şimdi dinleyince, Süleyman Bey'in farklı bir kanaatte olduğunu şaşırarak gördüm.

Şimdi, biz bu süre içerisinde -evet- toplam dinlediğimiz kişi, 29 kişi. Ancak, biz bir soruşturma komisyonu değiliz, çağırdığımız başka insanlar da oldu gelmediler. Biz onları zorla getirmek durumunda değildik. Mesela, Sayın Ali Topuz. Kendisine davetiye gönderdik, gelmedi. Kenan Evren'i talep ettik, dönemin bir numaralı faili, gelmedi. "Ben kurucu iradeyim." dedi. Biz zorla gidip bunu dinleme durumunda değiliz. Tahsin Şahinkaya gelmedi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 10

Dolayısıyla, birtakım insanların gelmediğini hesaba katmak lazım. Sanatçılardan, Selda Bağcan, kendisiyle konuştuk “Geleceğim, sanatçı kesimini temsilen.” Dedi, sonra gelmedi, vazgeçti. Evet, Süleyman Bey, 140-150 civarında talepte bulundu. Süleyman Bey de biliyor ki, esasen talepte bulunan herkesi dinleme imkânı hem onların iradeleri sebebiyle hem de süre dolayısıyla mümkün değil. Dolayısıyla, bir seçme yapmak durumundaydık. 29 kişi dinledik, bunun 26’sı sizin listenizde var Süleyman Bey, yani 26 kişi, hepsini karşılaştırabiliriz. Ayrıca çok özür diliyorum yani beni affedin, bu 29 kişiyi dinlerken siz sadece 8 kişiye geldiniz, 21 kişide yoktunuz. Normal Komisyonunun dinlemelerinde dahi işleriniz olabilir, bulunmadınız. O süre içerisinde sizin hangi önerinize açık olmadık, ne söylediniz de?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sizin bulunmanız önemli Sayın Naci Bey, sizin bulunmanız önemli yani.

BAŞKAN – Karşılıklı görüşmeyelim de. Lütfen, o karşılıklı şeye girmeyelim Ahmet Bey.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ama Süleyman Bey’in de bulunması önemli. Komisyon olarak çalışıyoruz Ahmet Bey. Ben Süleyman Bey de bulunsun, katkı sağlasın isterdim, bir kere yoktu. Sayın Ali Rıza Bey geldi, Bülent Forta’nın konuşmasına. Sorular hazırlamışsınız, ben götürdüm bütün soruları verdim Bülent Forta’ya, dedim ki: Buyur, burada cevaplamadıkların varsa cevapla. Madem Komisyon olarak çalışıyoruz ve Komisyonun ciddiyetine ilişkin bir iddianız var, o zaman orada olmamız gerekir. Biz sürpriz bir şey yapmadık ki. Tabii, herkese sorup, herkesin zamanına göre ayarlama durumumuz da olmaz. Beni bağışlayın Süleyman Bey, yoktunuz, 21’inde yoktunuz.

Şimdi, ayrıca, bırakın politik parti farklılığını, şunu bunu, öyle zannediyorum ki 12 Eylülle ilişkin yapılacak, edilecekler konusunda birçok konuda biz mutabıkız, her şey açığa çıkartmak hususunda. Her yerden yazı talep ettik, bütün bürokratik kurumlardan talep ettik. Evet, bazılarından gelmedi. Yeniden yeniden yazdık, tekit yazdık, gönderdik. İstemediğimiz hiçbir kurum yok ve bütün yazılar burada. Süleyman Bey dosyaları istedi, hay hay dedik, Gizlilik olur mu? İstedığınız dosyaya ulaşabilirsiniz. Komisyon üyesi için böyle bir şey söz konusu olabilir mi? Ama şunu söyledim: Bunları basında parça parça paylaştığımızda, her bir olayı kendi bağlamı içerisinde spesifik bir şekilde değerlendirmek yanlış algılara yol açar. Biraz, tabii, basın da geçmişini değerlendirirken dikkat çekici, skandalvârî, altını çizebileceği, biraz mutfak işçiliğinin olabileceği tarzda takdim etmek istiyor, haklı olarak, basının işi budur. Ama hikâyenin bütününü eğer ortaya koymazsak biz popüler bir iş yapan Komisyon

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 11

durumuna düşeriz. O yüzden basınla paylaşımımız nihai olarak rapor yazıldığında olmalı. Ben de hiçbirisini paylaşmadım. Çağrılan insanlarla da paylaşmadım Süleyman Bey. Bana ısrarla söylediler “Kimleri çağırıyorsunuz?” diye. Çünkü önceden, çağrılan insanlara haber vermek, onların ismine ilişkin spekülasyon doğurmak olurdu. Bir gün önce, iki gün önce paylaştık yani basına haber verdik, basından gizli saklı yaptığımız bir iş yok ama bir iki gün önce haber verdik ve o çerçevede yürüdü. Hiçbir talebinize kapalı olmadık Süleyman Bey. Yani böyle bir intiba doğurmak için, doğrusu, ne yaptığımızı merak ediyorum. Her türlü katkınıza açtık. Atilla Bey’e de öyle. Kaç defa çağırdık, “Atilla Bey, gelin; Süleyman Bey, gelin.” Gelmediler.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ali Rıza Öztürk Bey...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; ben Komisyonun çalışma şekli, çalışması ve Komisyonun hukuki niteliğiyle ilgili bazı değerlendirmeler yapacağım. Onu yaptıktan sonra, gerçekten bu Komisyonun duruşunun nerede olduğuna hep beraber karar vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Bir kere, 15/5/2012 günlü toplantıda, Sayın Başkanım:

“Başkan – Kriterler; zaten şimdi açacağız.

...üst komisyon toplantılarımızın Salı ve Perşembe günleri yapılmasını karar altına almıştık. ... Salı günleri, daha ziyade genel ve daha geniş tartışma konuları olsun, Perşembe günleri de bu konuların karara bağlanması şeklinde bir yol, yöntem izlersek daha rahat ilerleriz diye düşündük.”

Ancak, bu Komisyon –yani ana komisyondan bahsediyorsunuz- salı ve perşembe günleri toplanması öngörüldüğü hâlde, her nedense 20/6/2012 gününden beri hiç toplanmamıştır. Bir kere, Komisyon, kendi aldığı karara karşı duruş göstermiştir. Bu doğru değildir. Hatta Komisyonun üyeleri, 4 üyesi ivedi olarak -30 Ekim günlü sanıyorum- toplantı talep ettiği hâlde bugüne kadar o toplantı gerçekleşmemiştir. Yani Komisyonun üyeleri “ivedi” diyorlar.

Şimdi, Sayın Başkan ve değerli arkadaşlar; bir kere, tartışmalarımızın sağlıklı yürümesi açısından, bu Meclis araştırması nedir, bu konuda bir tartışmamız lazım. Buna göre, gerçekten, yaptığımız işler Meclis araştırmasına uygun mudur, değil midir? Yasama organının yetkilerini içeren, yetkilerinin içine giren belirli bir konuda bilgi edinmek için milletvekillerinden oluşan bir komisyon eliyle yaptığı incelemeye “Meclis araştırması” denir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 12

yani Meclis araştırması, yasama organının yetkileri içerisinde giren bir alanda faaliyet gösterebiliyor.

Şimdi, bu Meclis araştırmasının amacı, Meclis yetkilerini kullanırken doğru, sağlam bir kontrol verebilmesi için yöneldiği konuda ayrıntılı bilgi sahibi olmasıdır. Bu nedenle, yasama organının görevine giren konularda bilgi edinmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Amacı, yasama organının görevi içine giren belirli bir konuda bilgi edinme ihtiyacını gidermektir. Belirli bir konuya yönelik Meclis araştırması için özel bir komisyon kurulur.

Meclis araştırmasının amacı, yasama organının yetkilerinden birini kullanabilmesi için gerekli bilgileri edinmektir. Meclis araştırması ya Hükûmetin denetimine ya da kanunla düzenlenmesi düşünülen bir konuya ilişkin bilgilerin toplanması amacıyla yönelik olur. Meclis araştırmasının konusu amacına göre belirlenir. Hangi konularda Meclis araştırması istenebileceğini saptamak için Meclis araştırmasının amacını göz önünde tutmak gerekir. Meclis araştırmasının amacı, kanunla düzenlenmesi düşünülen bir konuda –buna “yasama araştırması” deniyor çoğu kez- veya Hükûmetin denetiminde gerekli olan bilgilerin toplanması olduğu nedenle, Meclis araştırması ancak bu amaçlara yönelebileceğinden, yasama organının araştırma yetkisi bağımsız, otonom bir yetki değildir. Başka bir ifadeyle, Meclis araştırması, yasama organının diğer yetkilerini kullanırken başvurduğu bir araçtır. Araştırma, kanun yapma ve Hükûmeti denetleme yetkisinin bir aracıdır. Böyle olunca da, Meclis araştırmasının konusu, ya kanunla düzenlenmesi düşünülen bir konunun tanınması ya da yürütme faaliyetleri olabilir. Başka bir ifadeyle, denetimin bir aracı olduğundan, yürütmenin herhangi bir olaydaki tutumu veya kanun yapma yetkisinin bir aracı olarak nitelendirilmesi, bu yetkilerin dışındaki herhangi bir konuda Meclisin araştırma yapamayacağı sonucunu doğurur.

Örneğin, bir kimsenin suçlu olup olmadığını saptamak gibi sonuçlar doğurmaya yönelik bir Meclis araştırması olmaz çünkü bu konuda yasama organı değil, yargı organı yetkilidir. Vatandaşların özel işleri üzerinde, yasama organının araştırma yapma yetkisi yoktur. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri’nde Federal Yüksek Mahkeme, McGrain v. Daugherty ve Kilbourn v. Thompson davalarında, vatandaşların özel işleri üzerinde yasama organının araştırma yetkisinin bulunmadığını tespit etmiştir.

Meclis araştırması suçluları saptamak gibi yargısal nitelikte sonuçlar elde etmeye yönelemez. Fransa’da meclislerin çalışmasına ilişkin 17 Kasım 1958 tarihli kararnameye göre, belirli bir olaya ilişkin yargısal kovuşturma devam ettiği sürece, bu konuda bir Meclis

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 13

araştırması yapılamaz. Eğer, kovuşturma başladığı zaman, bir Meclis araştırması yapılmakta ise kovuşturmanın başlaması ile birlikte Meclis araştırması son bulur.

Yargı organınca verilmiş olan herhangi bir kararın yerinde olup olmadığını saptamak amacıyla, bir Meclis araştırması olmaz. Aksi düşünce, kuvvetler ayrılığı ilkesi ile bağdaşmaz.

Meclis araştırması, sadece ve sadece yasama organının yetkilerine ilişkin bir konu için istenebilir. Yani, Hükûmetin denetimine veya çıkarılması düşünülen bir kanun için gerekli bilgilerin toplanması amacına yönelmeyen bir Meclis araştırması talebi yürütülemez. Konusu, ya yasama araştırmasıdır ya da siyasal bir araştırmadır.

Araştırma komisyonları, kendilerini kuran Meclisin temsilcileridir. Komisyonun tespit ettiği olguları değerlendirecek olan, Komisyonu seçen Meclistir. Bunun altını çizmek istiyorum arkadaşlar. Bunu ileride açacağım yani Komisyonumuzun çalışmalarıyla ilgili irtibatlandıracağım. Komisyonun tespit ettiği olguları değerlendirecek olan, Komisyonu seçen Meclistir. Bu nedenle, Komisyonun çalışması, Meclisin objektif bir yargıya varabilmesi için gerekli kanıtları içermelidir. Konuda sapmalar yapılmamalıdır. Meclis araştırması ile yasama organının yetkileri içinde kalan hususlarda bilgi edinmek amaçlandığına göre, konusunun da Hükûmetin, bir bakanlığın veya bir kamu kuruluşunun işlemlerinin incelenmesine yönelmesi gerekir. Bunların dışında meclis araştırması yapılamaz. Örneğin, bir kimsenin sorumluluğunu saptamaya yönelik bir Meclis araştırması devam ettirilemez. Sorumluluğu saptama olayı sadece Hükûmet üyeleri için söz konusu olabilir ki o da Meclis soruşturması olarak tanımlanmaktadır ve yargısal araştırma olur; bunların dışında kalanları kapsamaz.

1924 Anayasası döneminde yasama organı, bu hususta gerekli özeni göstermiş, yargıya intikal etmiş konularda araştırma yapmamaya dikkat etmiş olmasına rağmen, 18 Nisan 1960 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi ve bir kısım basın faaliyetleri üzerinde Meclis tahkikatı açılmasını kabul etmekle, meşru bir Meclis araştırması konusunun dışına çıktığını bugün siyaset bilimciler kabul etmektedir. Çünkü Cumhuriyet Halk Partisi ve bir kısım basının faaliyetlerinin incelenmesi, ne Hükûmetin denetimiyle ne de çıkarılması düşünülen bir kanunla ilgilidir. Geriye bir tek ihtimal kalmaktadır ki, o da, bu araştırmanın, yargısal nitelikte birtakım sonuçlara yöneldiğidir.

Komisyon Başkanının sorduğu sorular ve davranışlar araştırmadaki yargısal karakteri daha iyi ortaya çıkarmaktadır. Yargısal nitelik göstermekte olan –sorulan- sorular ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 14

gösterilen davranışlar, Anayasa’da yargı yetkisinin bağımsız yargıya ait olduğu ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Değerli arkadaşlarım, deminden de söylediğim gibi, suçlu aranmaz Meclis araştırmasında, bazı kişilerin adalete temsil edilmesi amacı güdülemez. Gerçekten Meclis araştırması sadece bilgi toplamaktan ibaret olduğuna göre ona bir başka fonksiyon yüklenemez. Bilgi edinme amacını aşan bir Meclis araştırması kabul edilemez. Bilgi edinme amacını gütmeli, belirli bir konuya yönelmesi gerekli, araştırmanın konusu belirli ve somut olmalıdır.

Meclis İç Tüzükleri kanun değildir. Sadece, Meclisin çalışmalarını düzenler. İç Tüzük’teki kurallar Meclis çalışmalarını bağlayıcıdır ama üçüncü kişileri bağlaması mümkün değildir.

Komisyon raporunu yazacaktır. Raporunu yazarken, deminden de söylediğim gibi değerlendirme tamamen komisyonu seçen ve komisyonun temsil ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir ve komisyon bu raporunda kendisini kuran Meclisin aydınlanmak istediği konulara ilişkin objektif bir yargı ortaya koymalıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu çerçeveler içerisinde baktığımız zaman, Komisyonun ilk, işte, mayıs ya da haziran ayındaki toplantısında konuşulanlara baktığımız zaman, Komisyonun bir kere kendi aldığı kararlara uymadığını çok açık bir şekilde görebiliriz.

Şimdi, öncelikle, bir şey daha okuyorum: 8 Mayıs 2012 günü, Komisyonun çalışmalarıyla ilgili... Şimdi, arkadaşlar, burada, aslında, tabii, eksik çalışması var, orada Sayın Sırrı Süreyya Önder’in talep ettiği konular var. Örneğin diyor ki: “...devletin değişik ad altındaki bütün istihbarat örgütlerinin kayıtlarına. Bugün dünyanın hiçbir yerinde belli bir yılı geçtikten sonra tutulmaya devam edilen kayıtlar yok. ... Bunları bilelim.” Bunlara değineceğim ama şunu söylemek istiyorum öncelikle:

“Başkan – Sayın Toptaş, buyurun.

Ahmet Toptaş (Afyonkarahisar) – Ben biraz önceki önerimin yanlış anlaşıldığı konusundaki şeyimi, özellikle İdris Şahin Bey’in konuşmasını öyle anladım.”

Yani bu şeye ilişkin, Komisyona davet edilecek kişilerin Komisyon Başkanı tarafından mı, Komisyon kararıyla mı olacağına ilişkin bir tartışma ve getirilen öneri, Komisyon Başkanımızın o gün oylanmak üzere getirdiği öneri, hem yazılacak yazıların, davet edilecek kişilerin hem de davet edeceği kişilerin kimler olmasında Başkana yetkiyle ilgili.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 15

Burada iki tartışma çıkıyor: Bir, redaksiyon yetkisi; bir de Komisyona davet edilecek kişilerle ilgili.

Şimdi Ahmet Toptaş diyor ki:

“Yani davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususu, zaten Başkanlık tarafından davet edilir, bu başka bir şey.” Yani yazı yazma olarak. “Ama bunların tespiti...” Yani çağırılacak kişilerin hangi kriterlere göre, nasıl çağrılacağı meselesi.

“Başkan – O Komisyonun işi zaten.”

Yani “Komisyon karar verecek.” diyor Başkan.

“Ahmet Toptaş (Afyonkarahisar) – Ama buradan öyle anlaşılmıyor efendim.

Başkan – Yanlış anlaşılmış.

İdris Şahin (Çankırı) – Buradaki öneriler de aynen sizin söylediğinizi söylüyor. Komisyon karar verecek, Başkanımız davet edecek.

Özcan Yeniçeri (Ankara) – Sonra o yasalaştırılıyor ve böyle yazmıştık denir. Devam ediyor. Var mı öyle bir şey?

Ahmet Toptaş (Afyonkarahisar) – İdris Bey, bu yazım düzeltilmelidir en azından.

İdris Şahin (Çankırı) – Aynı düşüncedeyiz. Komisyon karar verir, Başkanlık davet eder.

Ahmet Toptaş (Afyonkarahisar) – Anladım. Çünkü buradaki anlaşılma öyle anlaşılmıyor, onun için.

Özcan Yeniçeri (Ankara) – Komisyona ne olacak... Maçı da savaş alanına...

Başkan – Sayın Yeniçeri... Sayın Yeniçeri, söz verdim Sayın Toptaş'ı dinliyoruz.

Ahmet Toptaş (Afyonkarahisar) – Efendim, bu konudaki yazım düzeltilmeli çünkü düzeltilmezse ileride tamiri mümkün olmayan, taleplerimizin karşılanması mümkün olmayan bir sonuç ortaya çıkar. Ben grup toplantısına gideceğim için izninizi isteyeceğim. Genel değerlendirmeleri geldiğimde yapacağım.

Başkan – Genel görüş bu olduğu için, o öneriyi böyle olarak kabul edin. Şimdi, komisyondan da zaten bu kararı çıkmış kabul edelim.

‘Komisyonda dinlenecek kişi ve kurumların tespitinin komisyonda tartışıldıktan sonra belirlenmesi’ şeklinde düzeltelim. Öneriyi de böyle olmuş şeklinde devam edelim ki bu konu üzerinde artık devamlı bir tartışma yapmayalım. Bu konu çözümlenmiş olsun.”

Güzel.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 16

Şimdi, değerli arkadaşlarım, soru bir: Komisyon çağırdığı kişileri hangi kriterlere göre çağırmıştır ya da çağırdığı kişileri hangi Komisyon kararıyla çağırmıştır? Örneğin –yani örnek için söylüyorum- Aydın Doğan’ın çağırılmasına ilişkin, Zafer Mutlu’nun çağırılmasına ilişkin, ne bileyim, Ertuğrul Özkök’ün çağırılması için, Deniz Baykal’ın çağırılması, Hüsamettin Cindoruk’un çağırılmasına ilişkin Komisyon kararları nerededir? Ben araştırdım, Komisyon uzmanlarıyla tartıştım, böyle bir karar olmadığını söylediler. Nerededir bu kararlar?

İki: Başkan eğer birisini davet etmişse, dinlenmesi için, sonra hangi hakla, hangi yetkiyle o kişiden dinlenmemesi kararını verebiliyor? Şimdi, bir kere, olaylara buradan bakmamız lazım. Komisyon kendi aldığı kararları uygulamaz, kendi kararını yürürlüğe koymaz bir hâdedir. Bir kere, bunları objektif olarak tartışalım. Yani siz burada çok açık bir şekilde kendiniz diyorsunuz ki: Evet, dinlenecek insanlara Komisyon karar verir.

Yani bu ne demektir? Şudur: Öneriler gelir, Komisyonunda –doğrudur- ben isim öneririm, benim önereceğim isimler kabul edilecek anlamına gelmez, oylanır, gerekçeler ortaya konur, dinlenecek arkadaşlar tespit edilir –buna hiçbir itirazım yok- Komisyonun bir kararı ortaya çıkar. Ama böyle bir şey yok, Komisyonunda bu yok.

Deminden de söyledim, ana komisyon aslında hukuksal varlık bakımından esas olan komisyondur. Alt komisyonlar, bizim İç Tüzük bakımından da, özellikle araştırma komisyonlarında çok fazla anlam yüklenmeyen komisyonlardır yani çalışmaları -genel olarak öyledir- toparlarlar, derlerler, bir özet hâlinde getirirler.

Şimdi, ana komisyonun çalışmalara yön vermesi gerekir. Elbette ki komisyonların dışarıya karşı temsili Komisyon Başkanına aittir, Komisyon Başkanı temsil edecektir ama Komisyon Başkanının Komisyonu dışarıya karşı temsili demek, Komisyonun yerine geçerek karar alması anlamına gelmiyor. Bu yönüyle, beni bağışlayın, ben Komisyonun bugüne kadar yaptığı işlemlerin Meclis İç Tüzüğü’ne ve hukuka uygun olmadığını düşünüyorum, bu benim düşüncem.

İki: Ben itirazlarımı söyledikçe Sayın Başkanımız beni hasım olarak kabul etmiş - tartışmalara bakıyorum, hep öyle gitmişiz tartışmalarda- ben iyi niyetle de söylesem... Örneğin, “Bu Komisyon, işte, yargıda görülmekte olan 12 Eylül, 28 Şubat olaylarını Anayasa 138 kapsamı karşısında yapılamayacağına inanıyorum.” demişim, düşüncemi söylemişim; Sayın Başkan demiş ki: “E, sen Komisyondan istifa et.” Ben Komisyonun kurulmasını, bu Komisyondaki arkadaşlarımızın toplamından daha fazla istemiş olan bir arkadaşınızım. Geçmişte 8 kez, faili meçhul bırakılan siyasi cinayetlerin aydınlatılması için önerge vererek

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 17

onun Meclis Genel Kurulunda görüşülmesini savunan bir arkadaşınızım. Arkasından 1 Mayıs 1977, arkasından 16 Mart 1978 olaylarının araştırılmasını isteyen bir arkadaşınızım. Bu Komisyon 11 Nisan 2012 tarihinde kurulmadan önce, hemen önce, 4 Nisanda ya da Martın sonunda 2 kez yine bu darbelerin araştırılmasıyla ilgili grup önerisi olarak getirmişim, Mersin Milletvekili olarak, ama AKP oylarıyla reddedilmiş.

Değerli arkadaşlarım, yine, ben, Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnân'ın Ölüm Cezalarının Yerine Getirilmesine Dair Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Kanun Teklifi vermişim -23'üncü Dönem- Bülent Baratalı ile birlikte, kabul edilmemiş. 37'nci maddeyi getirmiş, reddedilmiş. Arkasından 24'üncü Dönem, gene getirmişim, bu, Komisyonlarda bekliyor.

Yine, Sayın Başbakanımız 24 Temmuz 2010 günkü Adalet ve Kalkınma Partisi Grup toplantısında konuşmuştu, Mustafa Pehlivanlı, Necdet Adalı ve Erdal Eren'den de bahsederek, hatta ağlayarak bu insanların haksız ve hukuksuz idam edildiğini söyledi. Ben bunun üzerine, o tarihte, 12 Eylül 1980 darbesinin sürecinde asılan, sağdan ya da soldan, hiç düşünce ayrımı gözetmeksizin, siyasi nitelikli tüm insanların idam edilişlerine ilişkin kanunun yürürlükten kaldırılması için kanun teklifi verdim, bu da komisyonlarda duruyor.

Yine, 12 Eylül 1980 darbe sürecinin yol açtığı mağduriyetlerin giderilmesi için kanun teklifi verdim, ki bu kanun teklifi Adalet Komisyonu Başkanı Sayın İyimaya'nın "Yasama Reformunun Günahı" adlı makalesinde, darbelerle mücadele konusunda en etkin, verimli ve ilk teklif olması nedeniyle övgüyle bahsedilen bir kanun teklifi.

Bunları şu nedenle söylüyorum: Yani, içimizdeki herhangi bir arkadaşımız, hukuksal olarak –doğru söyleyebilir, yanlış söyleyebilir- herhangi bir konu söylediğinde, "Canım, senin bu Komisyonda ne işin var? Madem öyle, bu Komisyonda..." Benim, bir kere, Komisyonun kurulmasına ya da Komisyonun faaliyet göstermesine hiçbir itirazım yok. Bir kere, grup adına konuşan adam benim ama benim itirazım şunadır: Darbeleri araştıracağız diye hukuku, kendi İç Tüzük'ümüzü bir kenara bırakamayız.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bu kitap Erdal Onar'ın kitabı, Yasama Araştırması. Burada, bu kitabı tamamen okuduğumuz zaman, tüm Komisyon üyeleri olarak –ben okudum bu kitabı- gerçekten Komisyonumuzun yaptığı işlemlerin öyle, sanıldığı gibi, hukuka uygun olmadığı çok açıktır. Ha, diyeceksiniz ki... Çok açık yüreklilikle şunu söylemek lazım: Sadece bu Komisyon için mi? Hayır, bizim bazı komisyonlarımız için baktığımızda, Meclis araştırmasının amacına ve ruhuna aykırı bir şekilde sürdürüldüğü açıktır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 18

BAŞKAN – Sayın Öztürk, söz süresini sınırlandırdığım hâlde yaklaşık yirmi dakikadır devam ediyorsunuz ve özellikle kesmiyorum ama anlamanızı rica edeceğim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bitiriyorum. Biliyorsunuz, biraz benim söyleyecek çok sözüm var.

BAŞKAN – İkinci bir turda tekrar söz alırsınız.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Yok, ben bir tur söyleyeceğim Başkanım.

BAŞKAN – Tamam, peki.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, değerli arkadaşlarım, bakın, burada Deniz Baykal’la ilgili, arkadaşlarım söyledi, Hüsamettin Cindoruk’la ilgili mektuplar var. Bir kere, Komisyon tutanaklarına baktığınızda... Ben şimdi tek tek çıkarttım, Sayın Baş’ın sorularını çıkarttım. Gerekirse basınla paylaşacağım, çok açık söylüyorum. Ben bugüne kadar onu yapmadım. Bu Komisyonunda, burada konuştuklarımızı dışarı çıkıp basına hiç söylemedim. Komisyon Başkanı ya da üyeleri, herhangi birisi...Komisyona dinlemeye gelen insanlara, nasıl dinleneceğini ben söyledim size, kimler olacağını. Zaten Sayın Baykal’ın hukuki metni de bunu doğrulamıştır, ben bunu gördüm. Ben de tabii ki çok açık söyleyeyim, dürüstçe söyleyeyim: Sayın Baykal bu metni okuduktan sonra, acaba gerçekten o söyledikleri yani İç Tüzük kapsamında nedir, diye ben de araştırmaya koyuldum çünkü başlangıçta “Ha, evet, öyle doğrudur.” falan bir anlayışta değildim ve ben, Sayın Baykal’ın hukuki tespitlerine, geldiğimiz noktada, aynen katılıyorum ve Sayın Baykal’ın bu tespitlerini Anayasa hukukçularına da gönderdim, “Bunu irdelenizi istiyorum.” dedim. Ben Anayasa hukukçularının maillerini, isterse Sayın Başkana veririm. Sayın Başkanın yazdığı yazıyı da verdim.

Şimdi, bir, arkadaşlar, bakın, Sayın Başkan diyor ki... Yani biz ikide bir şunu söylüyoruz, “Efendim, sorgulama yapmıyoruz, suç tespit etmeye yönelmiyoruz.” diyoruz ama sorularımız bile sorgulamaya yönelik yani bir suçlu tespit etmeye yönelik. Örneğin Sayın Baykal burada düşüncesini söylemiş. Bu düşünce tamamen yanlış da olabilir ama deminden söyledim: Buraya gelen insanların düşüncelerini ve olguları tespit etme görevi, değerlendirme görevi Komisyonun değil, Meclisin -demin onu söyledim, Erdal Onar’ın kitabında var o- hele hele Komisyon Başkanının hiç değil.

Şimdi, bir: Ben çok merak ediyorum, hangi Komisyon kararına... Ki Komisyonun böyle bir, benim de, Komisyon üyesi diğer arkadaşlarımın da Komisyona gelen insanlarla böyle cevap verme, cevaba cevap, bilmem ne, şeklinde böyle bir usul yok. Kaldı ki

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 19

Komisyonun var olduğunu düşünsek bile, Sayın Baş Komisyon Başkanı sıfatıyla... Çünkü burada Komisyonun adı var, özel bir mektup da değil -ki ben özelini zaten doğru da bulmam- çünkü Sayın Baykal mektubu okudu, Komisyonda okudu; Komisyonda Sayın Nimet Baş'a ya da bana ya da Naci Bey'in şahsına yönelik okumadı, Komisyonu bir bütün olarak hedef aldı, öyle konuştu. Hangi Komisyon kararıyla bunu söylüyor? Hangi Komisyon kararı böyle yanıt vermeye ihtiyaç duyuyor? Ve bazı arkadaşlarımız, Komisyon Sözcüsü arkadaşımız özellikle açıklamalar yaptı. Ben o açıklamaların karşısında daha farklı açıklamalar yapardım ama o açıklamaları yapmadım.

Şimdi, onları neyle yaptı? Burada Sayın Baykal suçlanıyor. Daha doğrusu Sayın Baykal suçlanmıyor yani Sayın Baykal'ın şahsında Cumhuriyet Halk Partisi suçlanmaya çalışılıyor. Komisyon Başkanımızın yaptığı bu. Diyor ki: "28 Şubat sonrası baraj altında kalan CHP'yi, tecrübeniz üzerinden demokrasimizin dününü, bugününü, yarınını konuşsaydık..." Yani şunu söylemek istiyor Sayın Başkan çok açık bir şekilde: İşte, "Cumhuriyet Halk Partisi 28 Şubat darbesine destek verdi, o nedenle baraj altında kaldı." diyor. Ben de tersini söyleyeyim size o zaman: Ben o zaman partinin yöneticilerinden birisiydim, üst organda değildim ama il düzeyinde. Bizim örgütlerimiz o dönem Deniz Baykal Hükûmete ortak olmadığı için, Hükûmet ortaklığını reddettiği için çok büyük tepki koydular ve bana "Yahu, kardeşim, bu Baykal zaten böyledir. Hükûmetten kaçır. Niye girmiyor?" dediler. Benim de değerlendirmem -28 Şubatı CHP'nin destekleyip desteklemediğini bir kenara bırakalım Sayın Başkan- benim kanaatim şudur ki: Aksine, 28 Şubata -o Hükûmete girmediği için- destek vermediği için biz baraj altında kaldık. Bu bir tarihsel olgudur ama şunu söylemek istiyorum: Burada özellikle Komisyon Başkanı olarak sizin böyle bir yetkiniz olmadığını söylemekle birlikte, sorulan soruların yani daha doğrusu burada ima ettiğiniz soruların doğru olmadığı tarafımdan yapılan araştırmada çıktı. E, Sayın Baykal da size çok açık bir şekilde hodri meydan çekti. Siz orada kaldınız. Devam ettireceksiniz o tartışmayı o zaman yani bu söylediklerinizi ispatlattıracaksınız. Bu çok önemli bir şey.

Şimdi, efendim, siz Komisyon Başkanıınız. Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarına bakıyoruz, böyle bir konuşma yok Türkiye Büyük Millet Meclisinde. İnsaftır. Yani bir kişiyi suçlarken o zaman tutanaklara bakılması gerekmiyor mu?

Keza, aynı şekilde, Cindoruk'a giderken diyorsunuz ki: "Komisyonumuzun amaçlarını ters yüz etme ve manipüle etmeye yönelik beyanlarınız bizim nezdimizde araştırmaya değer bulunmamaktadır." Deminden de söyledim, Erdal Onar'dan alıntıydı o, komisyonun,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 20

komisyon üyelerinin sözlerini değerlendirme hakkı ve yetkisi yoktur. Değerlendirme, komisyonu seçen irade olan Genel Kurulundur, komisyon raporunu o değerlendirir. Biz objektif olarak burada hepimiz... Yani burada çok da konuşmacı daha değişik, bana da ters gelen şeyler söylediler. Hepimiz götürüp bunu vermek... Bunlar benim düşüncemdi.

Şimdi, bakın, başka bir şey: Burada hemen Balyoz davalarıyla ilgili bir dilekçe geldi. “Dilekçeler var. Efendim, Türkiye’de ilk defa adı “darbe” olan, konusu “darbe” olan bir yargılama yapıldı. E, siz de darbeleri araştırdığınıza göre, o zaman yapılması gereken şey, bizi dinlemek değil midir?” dediler. Şimdi, bu bir talep. Ben isterdim ki bu talebi Sayın Komisyon Başkanımız Komisyonun önüne getirsin, bir tartışalım. Yargıya müdahale midir, yargıya müdahaleyse neden müdahaledir? E, bakın, hemen oradaki çifte standardı açıklıyorum somut olarak. O insanların dinlenmesine yargıda olduğu nedenle itiraz edildi. Ben hatta Sayın Başkanımızla konuşmamda dedim ki: “Efendim, o zaman biz hiç konuşmayalım Komisyon üyeleri olarak, onların değerlendirmelerini tespit edelim.” Ama arkasından, aynı süreçte sizin 28 Şubat olayıyla ilgili Çevik Bir’le, bilmem, başka birkaç tane adamı dinleme kararınız var ve benim buna itiraz etmem üzerine, “Canım, ondan da vazgeçelim, bundan da vazgeçelim.” denildi. Benim amacım, Çevik Bir’in dinlenip dinlenmemesinden vazgeçilmesi değildi. Olayı doğru götürmek açısından, çifte standart açısından ben onu söyledim.

Yine, Fadime Şahin, Müslüm Gündüz, bilmem Kalkancı gibi adamların hangi anlayışla dinlenmesine Sayın Başkanımız -çünkü Komisyon yok burada, Komisyon iradesi yok; ben o nedenle, kusura bakmayın, Komisyondaki arkadaşlarımızı eleştiremiyorum, Komisyon iradesi yok- hangi şeyle karar verdi, hangi kararlar da vazgeçti? Bunların açıklanması gerektiğini düşünüyorum.

Öbür taraftan, Sayın Başkan, ben tutanaklara baktım. Komisyonun başından beri itirazlarımı çok inatçı bir şekilde götürdüğümü anladım ve geldiğimiz noktada, ben haklı olduğumu düşünüyorum, maalesef. Keşke siz haklı olsaydınız. Komisyon, elbette ki bir partinin başka olayları sorgulama aracı hâline getirilmiştir yani darbeleri araştırma amacından sapılmış, darbelerin dünü, bugünü araştırılmamış. Örneğin 1 Mayıs 1977’nin işaret fişeği olarak getirilen olaylarla hiç ilgilenilmemiş; 28 Şubattaki olaylar, o belgeler, bilgiler neyse, o işaret fişeği olaylarla ilgilenilmemiş. Komisyon, hiç kusura bakmayın Sayın Başkanım, üzülerek söylüyorum, tamamıyla bir öykü dinleme komisyonuna ve onlara karşı misilleme, işte, “Sen bunu demedin mi, sen işkence yapmadın mı?” gibi suçlamalara

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 21

dönüşmüştür. Hem bir yandan, konuşmalarınızda “Bu Komisyon yargılama ve soruşturma komisyonu değil.” diyorsunuz hem de bir yandan, gelen insanlara, herkes için, burada Baykal için de söylemişsiniz: “Yüzleşmeden kaçtınız.” Yüzleşmeyle suçlu, sanık yüzleşir yani sanık olmayan adamın yüzleşme diye bir şeyi olmaz. Bir yandan “Bilgi istiyoruz.” diyorsunuz, bir yandan, istediğiniz gibi gitmediği zaman olaylar, hemen suçlama yoluna gidiyorsunuz.

Bu Komisyonun hazırlayacağı rapor Genel Kurulda görüşüleceğine göre, bu Komisyonun bu şekliyle objektif rapor hazırlayacağına ben inanmıyorum. Arkadaşlarım benden farklı düşünebilirler. Ben böyle düşünüyorum.

Şimdi, Komisyonda, sizin...

BAŞKAN – Sayın Öztürk, tamamlayabilir misiniz. Yirmi beş dakikaya yakın bir süre oldu.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bitiriyorum Başkanım.

Komisyonda, sizin... Bu Komisyonun, dediğim gibi, sadece 28 Şubatta Refah-Yol Hükûmetine muhalif olan unsurlardan hesap sorma biçiminde geliştirilmesi doğru değildir. Ben soruyorum: Gazetecilerin şöyle ya da böyle manşet atmasının, deminden tanımladım, komisyonların Türkiye Büyük Millet Meclisinden yetkilerinden birini kullanmakla ne alakası var? Yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkisi, basın ya da basındaki yazarların, şöyle yazmış, böyle yazmış, emri ondan almış, bundan almış... Geçen celsede aramızda biraz şöyle bir tartışma olmuştu: “Başbakanın bu konuda beyanları var.” demiştim. Dediniz ki: “Getirin.” Ben hepsini çıkarttım, buraya getirmeyi unutmuşum, size göndereceğim. Başbakanın basınla ilgili... Ha, ben o toplantılara karşı çıktığım anlamında söylemiyorum yani elbette ki o da yapacak, o da yapacak ama burada bizim -özele- yargılama şansımızın olmadığını düşünüyorum.

Şahsımla ilgili, benden hoşlanmamış olabilirsiniz. Doğru şeyleri söyleyenler elbette ki bazen konjonktürel olarak rahatsızlık...

BAŞKAN – Kişiselleştirmeyelim Sayın Öztürk mümkünse.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Ama siz...

BAŞKAN – Yani kişiselleştirmeyelim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Hayır, kişiselleştirmiyorum.

BAŞKAN – Yani şahsınızla ilgili böyle bir değerlendirmem yok, dolayısıyla kişiselleştirmeyelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 22

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkanım, bakın -ben bitiriyorum- siz Komisyondaki çalışmalarım nedeniyle beni hem Gruba şikâyet ettiniz hem de Genel Başkana şikâyet ettiniz.

Şimdi, bakın, bu doğru bir yöntem değildir. Ben bu Komisyondaki çalışmalardan dolayı hiçbir arkadaşımı, hiç kimseyi şikâyet etmedim. Beni, herhâlde, siz Komisyon dışındaki hâl ve hareketlerim ve davranışlarımdan dolayı şikâyet etmediniz. Yani ben bu Komisyon üyesi olmasaydım, siz de Komisyon Başkanı olmasaydınız, Sayın Genel Başkana ya da Grup Başkan Vekilimize bu yönde bir şikâyet gitmeyecekti.

Ben şikâyetinizi bir rica olarak kabul ettim, Sayın Akif Hamzaçebi'ye onu söyledim yani Sayın Genel Başkanımızla bu konuyu hiç konuşmadım ama şunu bilmenizi istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisinin her üyesi çalışmalarını tamamıyla grup başkan vekillerinin ve Genel Başkanın bilgisi dâhilinde yürütmektedir. Ben, buradaki tüm çalışmalarımın dolayısı, arkadaşlarım ve ben Genel Başkanımıza bilgi veriyoruz zaten, hiç merak etmeyin. Yani sizin şikâyet yaptığınız konuları -ben size ne dedi bilmiyorum ama- Sayın Genel Başkan biliyor, dolayısıyla size de söyleyeyim.

BAŞKAN – Bunu sizinle telefonla görüşmüştük.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Anladım ama ben bunlar tutanaklara geçsin istedim.

BAŞKAN – Bu, kavram olarak şikâyet değil. Ben cevap vermek durumunda kalacağım. Tamamlamanızı rica edebilir miyim?

Buyurun lütfen.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bitiriyorum.

Ben dolayısıyla şunu söylemek istiyorum: Keşke o baştaki konulan, “Kriterler koyacağız.” demişsiniz, o kriterler konulsaydı; o belgeler, bilgiler istenseydi devletteki. Yani bu Komisyon yapması gerekeni yapmamıştır, yapmaması gerekeni yapmıştır. Bu Komisyon devlette inceleme yapmamıştır, o kurumlara gidip -örneğin MİT’in arşivlerinde konusu suç olan belge, bilgi var mıdır, yok mudur- 1 Mayıs 1977, 12 Mart, bilmem ne, bunları araştırma gereğini bile duymamıştır. İçişleri Bakanlığında, işte, ne bileyim, seferberlikte, özel güvenlik, Seferberlik Kurulunda, bunlar söylenilmiş olmasına rağmen bunların hiçbirisi yapılmamıştır ya da yapılmışsa benim haberim yok, olabilir yani düzeltirsiniz.

O nedenle Sayın Başkanım, umuyorum ve diliyorum ki Komisyon... Keşke biz değerlendirmeleri haftada yapsaydık, bu yanlışlıkları belki biriktirmemiş olur, daha aşılabirdik.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 23

Başta, ben bu Komisyondaki tüm arkadaşlarımızın iyi niyetli olduğunu düşünüyorum, onu size söyleyeyim yani konuşsaydık baştan, anlaşsaydık, çelişkileri çözmemiz çok daha kolay olurdu ama şimdi rapor yazım aşamasına gelmiştir. Ben, tabii, izliyorum, raporu herhâlde arkadaşlar yazıyor, öyle anlaşılıyor. O raporları, sanıyorum, göreceğiz, değerlendireceğiz ama ben raporun Komisyonun sübjektif görüşlerini yansıtmaktan öte, tespit ettiği olguları içermesini çok önemsiyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sizi üzdüysem de kusura bakmayın.

BAŞKAN – Ses tonunuzda bir problem yoktu.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Mehmet Şeker Bey, lütfen buyurun.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, tabii ki gerçekten iyi niyetle başladık, iyi de şeyler yapmaya çalıştık. Amacımız, Türkiye'deki darbelere, Türkiye'deki demokrasiyi kesintiye uğratan olaylara bir ışık tutmaktı. Niçin oluyordu? Niçin tekrar birbirinin kopyası gibi bu darbeler yaşanıyordu bu ülkede? Bu gücü nereden alıyorlardı? Kimler bu organizasyonu yapıyordu? Bunlara ışık tutmak amacıyla başladık. Ben, inanın, bu Komisyona seçildiğim gün, NTV'de bir programa çıkmıştım Sayın Nurettin Canikli'yle beraber. Orada aynen şunları söylemiştim: Bu darbelerin arkasında mutlaka dış güçler ve muhtemelen de Amerika Birleşik Devletleri var. Bunların bir ekonomik boyutu var. Bu ekonomik boyut çerçevesinde ciddi sermaye değişimleri gerçekleşmiş.

Yine, darbe öncesi, bu darbelere zemin hazırlayan, “yasa dışı organizasyonlar” diyeceğim ama yasal çerçevede yani devletin denetiminde olan organizasyonların olduğunu, bunların faili meçhul cinayetler yaptığını, toplumu gerdiğini, toplumda çok ciddi sıkıntılar yaratacak toplumsal olaylara zemin hazırladıklarını söylemiştim ve darbelerin ekonomik, siyasi, sosyal boyutlarındaki asıl hedefin halk olduğunu, vatandaşların bu boyutta çok ciddi sıkıntılar çektiğini o günkü programda söylemiştim ve inanın, bunun da açığa çıkması için çok gayret sarf ettik.

Geldiğimiz noktada, tabii, şöyle sıkıntımız var: Birincisi, bölmenin doğru olmadığına inanıyorum bugün itibarıyla yani 60-71, 12 Eylül, 28 Şubat-27 Nisan olarak bölmenin doğru

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 24

olmadığına bugün inanıyorum çünkü biz 12 Eylül'den koptuk. Yani arkadaşlar ne yaptılar, kimleri dinlediler, neler ortaya çıktı, orada biraz geri kaldık, 71'den geri kaldık. Tamamen -biraz- bizim 28 Şubat Alt Komisyonu olarak oraya odaklandık. Bu biraz sıkıntı yani rapor yazılırken, şimdi, tabii, nasıl oldu, kimler dinlendi, neler konuşuldu ya da hangi belgeler var, oradan biraz uzak kaldık.

Dinleme listesi, dediğim gibi, biraz biz de baştan, çok hevesli olarak, çok fazla isim verdik. Biraz da abarttığımız kanaatindeyim. Tabii, biz yeni milletvekiliyiz, hukuki boyutlarını da çok fazla bilmiyoruz. Araştırma komisyonuna kimler çağrılır, nasıl çağrılır, bu konuda açıkçası çok bilgimiz olmadığı için, bizim de kendi verdiğimiz listelerde biraz aşırıya kaçtığımızı görüyorum çünkü sonunu getiremedik işin, çok yoğun bir isim listesi ortaya çıktı.

Şunu tabii ki söylemek gerekiyor şu saatten sonra, asıl hedefimiz şuydu: Devlette olan belgelere ulaşmak. Gerek MİT'teki gerek emniyetteki, Genelkurmaydaki, Cumhurbaşkanlığındaki belgelere ulaşmak ama o belgelere ulaşamadık. Hani demiştik ya, bu darbenin arkasında dış güçler var. Bunu kim bilecek? Bunu devlet bilecek. Ekonomik boyutu var, diye söylemiştik baştan. Bunu kim bilecek? İşte, devletin ekonomiyle ilgili kısmındaki bilgilerini alacaktık. Onlara da ulaşamadık. Bir kısmına "devlet sırrı" dediler, bir kısmına "ticari sır" dediler, vermediler ve en önemlisi, bu darbelere zemin hazırlayan yasa dışı organizasyonların hiçbirisiyle ilgili bilgi alamadık. Sadece ne yaptık? İnsanları dinledik ama onların da inanın, burada açık yüreklilikle söylüyorum, yüzde 99'u doğru bilgi vermedi, bizi kandırdılar, sadece hikâye kısmını anlattılar. "Olay şöyle oldu, böyle oldu, işte, benim haberim yoktu, şunu filan adam yaptı, bunu bilmem kim yaptı." dediler. MİT'ten belge istedik, arkadaşlarımız biliyor, hiçbir belge gelmedi. Oysa elimizde MİT'in kendi belgeleri var. Bunlar bir şekilde sızmış belgeler. Bunları sorduğumuzda, bir kısmını, mesela dönemin Başbakanı Sayın Tansu Çiller bazılarını kabullendi yani dışarıda, İsrail'de bir toplantı yaptıklarını, bu toplantıda görüşmecinin kendisi olduğunu, yanında Mehmet Ağar olduğunu, MİT Müsteşarı ve Mehmet Eymür'ü dışarı çıkarttığını kabul etti. Demek ki bu belgeler doğru belgeler. Orada bulunan silahlar, bu silahların kimden alındığı, hangi firmadan alındığını en son Komisyonumuz Aydın'daki çalışmasında Mehmet Ağar'a sormuş, o da doğrulamış; bu silahların alındığını, kullanıldığını doğrulamış. Yani biz bu anlamıyla, bu boyutuyla bir şeyler yapamadık, orada biraz sıkıntımız var yani bu faili meçhul cinayetlerle ilgili bir yerlere varamadık. Belki de aslında çok önemli olanı şu: Bu Mecliste bu faili meçhul cinayetlerin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 25

ortaya çıkartılmasıyla ilgili çok ciddi bir komisyon kurulması gerektiğine ben şahsen inanıyorum.

27 Nisanla ilgili benim bir dilekçem vardı Sayın Başkan. Bu verdiğim dilekçede Sayın Büyükanıt'ın; o zaman Hükûmet sözcüsüydü, Sayın Cemil Çiçek'in... Sayın Abdullah Gül Cumhurbaşkanı değildi, Dışişleri Bakanıydı, 28 Şubatta da bakandı. Bu anlamda tabii ki belki de talep etseydik, arasaydık, "Buyurun, gelin, size bildiklerimi anlatayım." da derdi, onu da bilemiyorum. Bu talepte bulunduk ama Sayın Yaşar Karayel bana şöyle demişti -Sayın Büyükanıt'ın ve Başbakanın da bilgi vereceğini söylemişti- "Belki o zaman Cemil Çiçek'e gerek kalmaz." Tabii, direkt birinci elden muhatap olan kişi Sayın Başbakandı. Ben de hatta, hatırlarsanız, Büyükanıt'la görüşürken okudum yazdığı metni. Bunun bal gibi bir muhtıra olduğunu yani muhtıranın başka bir anlam içermediğini söyledim ve o günkü Bakanlar Kurulu da Büyükanıt'a bir yanıt vermişti o muhtıradan dolayı. Demek ki bu bir muhtıra yani kelime anlamını değiştirebiliriz ama sonuçta bir muhatabı var, Hükûmete verilmiş, Hükûmet buna karşı cevap vermiş. Bunların aydınlığa çıkması gerekiyordu. Bu anlamda da biraz eksik kaldık diye düşünüyorum. Bunları tekrar değerlendirmek lazım. Ve önemlisi, Büyükanıt bir şey söyledi en son görüşmemiz, konuşmamızda, "Kuvvet komutanlarının haberi yoktu, bunu ben kendim yazdım." dedi. Bunu gerçekten kuvvet komutanlarına da sormak lazım yani gerçekten haberleri yok mu? Bunu kendi başına mı yazdı? Bunları da açığa çıkartmak gerekiyor. Bu anlamda bence biraz eksik olduğumuz, eksik kaldığımız yerler oldu.

Bir şeyi de itiraf etmek istiyorum Sayın Başkanım. Tabii, sizi üzmem bu konuda ama etik olarak bir iki de yanlış yaptık. Ben tabii ki şimdi incelediğimiz zaman bakıyorum, orada siz dediniz ki: "Komisyonda görüşme yapılırken ben o davanın avukatıydım." Karşımızda görüşen... Bence, keşke o şeylere katılmasaydınız daha iyi olurmuş çünkü siz taraf oldunuz. Karşıdaki adamlar da bunu bir iki yerde söylediler, ben de duydum. Tabii biz de Komisyondayız. Ben eğer karşıdaki kişiyle husumetim varsa ya da bir problemim varsa orada olup da ona birtakım sorular yöneltmemin etik açıdan doğru olmadığı kanaatindeyim. Belki hukuki açıdan çok ciddi bir sorun yoktur ama onu da burada belirtmek istiyorum.

Bir de Sayın Ali Rıza Öztürk'ün dediklerine şu anlamda katılıyorum: Biz gerçekten yeni milletvekili olarak, araştırma komisyonu nasıl çalışır, soruşturma komisyonu nasıl çalışır, çok da bilmediğimiz için -biz de- sorularımıza dönüp baktığımda sorgular şekilde sorular sorduğumu görüyorum. Yani bunları yapmışız ama bir art niyetimiz yoktu tabii, bir şeyi ortaya

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 26

çıkartmak amacıyla yaptık; yoksa kesinlikle karşıdaki kişiyi rencide etmek, onu sorgulamak, onun yanlış yaptığını ortaya koymak için söylemedik o sözleri. O anlamda da, buradan baktığımızda bazı eksiklerimiz olmuş. Bundaki de en büyük sıkıntımız bence hani o karar verdiğimizde, salı–perşembe bir araya gelseydik belki bunları daha sık konuşur, bugün de bunları konuşmuyor olacaktık. Ben bunları belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yaşar Karayel Bey...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; şimdi, bu Komisyon Meclis iradesiyle kurulduğu günden bugüne hep birlikte bir gayretin içerisindeyiz. Bu gayretimizin sebebi de hepimiz tarafından malum, Türkiye'nin demokrasisine zarar veren unsurlar, darbeler ve darbe girişimleriyle ilgili Türkiye'nin başına gelenlerin bir daha gelmemesiyle ilgili neler yapabiliriz, hep beraber iyi niyetli olarak bu işe konsantre olduk ve çalıştık, çalışmaya da devam ediyoruz.

Şimdi, özellikle 10 Mayıs'ta aldığımız karar doğrultusunda alt komisyonlar olarak çalışılmasına, bu noktadaki yetkilendirmeye, Başkanlığa verilmesiyle ilgili bir kararımız oldu, o karar doğrultusunda bizler çalıştık. Eksikleri var mıdır? Olabilir. Hiçbir şey mükemmel... Niyetindeyiz ama mükemmellik de çok fazla mümkün olmuyor. Biraz daha, araştırma komisyonun işlevi bakımından baktığımızda, bir bakıma eli ayağı bağlı ama kafaları çalışan insanların bir şeyler yapma gayreti gibi gözüküyor. Biz şu ana kadar yüze yakın kuruma yazı yazdık. Bunların yüzde 80 civarındaki belgeleri, bilgileri, ne gönderdilerse burada. Bunlardan istifade ederek biz bunları raporlamaya gayret ediyoruz.

Bu Komisyon tenkit edilebilir, “Az iş yaptı.” denilebilir, arkadaşlarımızın kendi beklentilerine veya gayretlerine cevap vermedi gibi de anlaşılabilir ama bu Komisyon çok önemli bir iş yaptı arkadaşlar. O da bu Komisyonun talebi doğrultusunda Millî Güvenlik Kurulu kararlarının gizliliği kaldırıldı ve Cumhurbaşkanlığı arşivleri bu gizlilik kararları kaldırıldıktan sonra -Türkiye Büyük Millet Meclisine itibar edildi ve- buraya gönderildi. Bu kararların hepsi şu anda sizin incelemelerinize açık ve buradalar. 60 darbesinden itibaren, darbeye ilgili, 27 Nisan dönemi de dâhil olmak üzere ne kadar yazışma varsa bunların hepsi zaten burada kayıtlarda var ve sizlerin, hepimizin denetimine açık. Bunlar da zaten raporlanırken istifade edilecek konular. Bu işlerle ilgili olarak, arkadaşlar, bilgiler, belgeler gelirken özel gayretler gösterdik hep birlikte. Kurumlara gittik, kurumlardaki yetkililere rica

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 27

ettik, “Aman, bak, böyle bir yazı geliyor. Bu yazıyla ilgili dokümanları doğru olarak gönderin. Bir daha Türkiye'nin bu darbelerle muhatap olmaması ve demokrasimizin kesintiye uğramaması için bu belge ve bilgiler Millet Meclisi adına, milleti temsil eden insanlar adına önemlidir.” dedik. Bununla ilgili alabildiğimiz bilgilerin hepsi yine burada.

Şimdi, Başbakanlıkla ilgili görüştük. Onlar da Başbakanlıkta, 60 darbesi dâhil, en son darbeye kadar ne kadar kanun değiştirilmiş, ne kadar yönetmelik değiştirilmiş, hangi işlemler yapılmış, ilk geldikleri zaman bu adamlar hangi kanunları askıya almışlar, ne tip bir çalışma yapmışlar, bunlarla ilgili kanun metinleriyle birlikte yapılan değişiklikler ve demokrasimize geçişle ilgili bütün iş ve işlemlerin nasıl yapıldığına dair evraklar, hepsi Başbakanlıkta hazırlanıyor. Onlar da bize gelecek ve bunlardan da tekrar hep birlikte istifade edeceğiz.

Bütün bu gayretleri yaparken, baktığımız zaman, şu ana kadar 156 kişiyle bütün komisyonlar olarak görüşmüşüz. Bunların içerisinde 27 Mayıs olarak 19 kişiyle görüşmüşüz, 29 kişiyle 12 Martla ilgili konuşmuşuz ve 108 kişiyle de 28 Şubat ve 27 Nisan dönemiyle ilgili konuşmuşuz. Toplam 156 kişiyle bu Komisyon muhatap olmuş, bilgilerini almış ve bunların hepsini kayda geçirmiş. Bu kolay bir iş değil doğrusu. Hepimizin kendi siyasi işleri var ama üzerimize aldığımız bu Komisyon görevinde bir hakkı yerine getirmeye gayret ediyoruz. Özellikle 28 Şubat süreci içerisinde, 27 Nisanla ilgili de Alt Komisyon olarak biz, doğrusu, bir insicam içinde çalıştığımızı düşünüyorum.

Arkadaşlarla tespit edilen ve çağrılacak arkadaşlarımızın hepsini, büyük bir kısmını müşterek tespit ettik, bir kısmını da bize müracaat eden ve mağdur olduğunu söyleyen insanların içerisinde, hangilerini dinlersek daha faydalı olur kanaatiyle, kurumsal kimliği olan arkadaşları buraya davet ederek onları dinledik ve onlar da o kurumsal kimliği içerisinde mağduriyetlerini anlattılar. Biz hep birlikte bunları yapmaya gayret ettik.

Ha, bunları yaparken biz araştırma niyetiyle yaptık. Arkadaşlarımız bunlara soru sorarken bir konu açılıyor, konusuyla ilgili Sayın Demirel de dâhil olmak üzere, Büyükanıt da dâhil ve tüm buraya gelenler, bir konuyu anlatıyorlar. “Bunu niye yaptın?” diye sorunca, belki “Niye yaptın?” sorusu adli bir sorgulama gibi anlaşılıyor ama bizim niyetimiz ne öyle bir şey... Başka türlü de burada doğru bilgilenme ve soru sorma yöntemi de yok. “Ne biliyorsan anlat, çık git.” de olmuyor. Mecburen anlattıkları işlerin içinden sorular da sormak icap ediyor. Bunları da yapmaya gayret ederek, özellikle 28 Şubat Alt Komisyonu olarak doğrusu iyi bir çalışma yaptığımızı düşünüyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 28

Bununla ilgili raporlamanın özetlerine baktığımız zaman da, arkadaşlarımızla kararlaştırdığımızda, bunu nereden başlatalım diye Alt Komisyon olarak baktığımızda -bunu üst komisyonda da ifade ettik, paylaştık sizlerle de- dedik ki: Bunu 1991'den itibaren başlatalım. 91'den itibaren başlayan bu siyasi cinayetler, özellikle 91 seçimlerindeki bu Milliyetçi Cephe Bloğunun seçimlere girmesi ve oradan itibaren irticai veya milliyetçi gelişmelere karşı devletin bir tarzının ve duruşunun olduğunu, bu duruşun sürekli bir tarz olarak, ta ki Refah-Yol Hükûmeti dönemine kadar da gelişerek devam ettiği, bunun alt ekonomik boyutlarının olduğu ve bunlarla ilgili tespitleri yapa yapa, doğrusu bir raporlama gayreti içerisinde dokümanları topladık. Sizlerin takdiri doğrultusunda, bunlarla ilgili, şunlar olabilir, bunlar olmayabilir, neye kanaat getirir ve burada neye karar vererseniz o doğrultuda, Komisyon da raporlamasını ona göre düzenleyecektir.

Özellikle, Türkiye'deki millî güvenlik anlayışı nedir, ne zamandan beri böyle bir millî güvenlik anlayışı, içe mi yöneliktir, dışa mı yöneliktir, nasıl olması gerekir, bunlarla ilgili bir taslak hazırladık. Bu taslakları sizlerle paylaşacağız. İçinde olmasını arzu ettikleriniz nelerse onlar olacak, olmasını istemedikleriniz neyse de Komisyonun vereceği kararlar doğrultusunda bunları raporlayacağız ama bizim gayretimiz, doğrusu, 28 Şubat ve 27 Nisanla ilgili olarak herkesi dinlemek isterdik ama bu kadar dar bir zaman içerisinde dinleyebileceğimiz insan sayısı... Belki biraz da güncel olduğu için, daha çok medyatik olduğu için, 28 Şubat Alt Komisyonu faaliyetleri öne çıkmış olabilir. Bu bizim merakımızdan veya özellikle gayretimizden değil, kamuoyunun bununla daha çok ilgilenmesinden ibarettir.

Yani değişik sorular olursa ben konuyu tekrar detaylarıyla arz etmeye hazırım.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Enver Yılmaz Bey, buyurun lütfen.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; kuruluşundan itibaren özveriyle çalışma yaptığımız bir komisyon oldu. Ben de 60 darbesi ve 71 muhtırasına yönelik Alt Komisyon Başkanı olarak hem Cumhuriyet Halk Partili hem de Milliyetçi Hareket Partisindeki arkadaşlarımızla beraber gayet uyumlu ve verimli bir toplantı yaptığımız düşüncesindeyim. Toplantımızın ilk gününde, bir kronolojik sıra ile gündemi takip edelim mutabakatına varmış idik. Malumunuz, 60 darbesinden itibaren elli iki yıl geçmiş. Bilgisine başvurulacaklar konusunda birtakım sıkıntılarımız var idi ama ittifakla kabul ettiğimiz, arkadaşlarımızın aşağı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 29

yukarı tamamına yakını sağlık sebepleri ve özel durumları yoksa dinlemek için gerekli gayreti ve çalışmayı da gösterdik.

Bir iki tanesinin sağlık sorunları olduğunu, bazılarının da Komisyona bilgi vermek istemediğini yazılı gönderdiğimiz davetlerden anladık. Mesela Talat Aydemir'in oğlu Metin Aydemir'le özellikle görüşmek istedik ama "Babamla ilgili konuşulmadık ve bilinmedik hiçbir şey yok. Tekrar gündeme gelmeyi istemiyorum, müsaadenizle bilgi vermek istemiyorum." şeklinde cevap verdi.

Sayın Ahmet Bey'in yapmış olduğu ilk etaptaki eleştirilerin bir bölümü bizim Komisyonumuzla ilgili yani 60 darbesiyle alakalı. O söylediklerinin bir bölümü geldi, bir bölümüne ilişkin de, Meclisten gelmesi gerekenlere ilişkin de, bugün yarın, uzman arkadaşlarımızın gayreti var, bekliyoruz. Bazılarıyla ilgili de, maalesef, Sayın Üyemiz Cengiz Bey TRT'ye bizzat gitmek suretiyle, o döneme ilişkin birtakım kasetleri ve CD'leri bizzat takip etmek suretiyle ancak alabildi. Ben HSYK'ya gittim, Adalet Bakanlığına gittim. Mesela 60 darbesiyle resen emekliye ayrılan hâkim ve savcılara ilişkin yazı yazdığımız hâlde, tekidi de yazdığımız hâlde bugüne kadar hiçbir resmî cevap alamadık. Cevap vereceklerini söylüyorlar ama bekliyoruz. Sonuç itibarıyla bir araştırma komisyonuyuz. Bu araştırma komisyonu ile ilgili meseleyi de bizim, Komisyonun bir sorunu, bir meselesi olarak algılamak ve algılatmak da çok doğru değil.

Ahmet Bey'in uzman talebiyle ilgili Sayın Başkan o yazıyı yazdı, ben de bire bir takip ettim. Tanıdığım da bir arkadaşım, Ordu'da görev yapmış bir arkadaşım. İçişleri Bakanlığının ellerinde yeteri kadar müfettiş olmadığı ve Komisyona bu anlamda gerekli görevlendirmelerin yapıldığı şekliyle genel bir cevap verdi. Dolayısıyla, o görüşmeler, resmî yazışmalardan sonra Komisyon olarak çok yapacağımız bir şey de yok diyebilirim.

Sorgulama ile ilgili elbette birtakım acemilikler olabilir ama böyle bir niyetimizin olmadığını tüm Komisyon üyeleri en son özeleştirî bölümünde değerlendireceklerdir. Belki usul itibarıyla bazı eksiklikler yapmış olabiliriz ama kastımız, niyetimiz öyle bir sorgulama yapmak değildi.

Gizlilikle ilgili, Ahmet Bey, 27 Mayıs ile ilgili sadece 187 sayfada gizlilik ibaresi taşıyan bölümler var. Dolayısıyla...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan "Kalktı." dedi.

BAŞKAN – Hangisiyle ilgili?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Meclisin gizlilik kararı...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 30

BAŞKAN – Bazıları gizlilik kararlı da onun dışındakilerin tamamı serbestti. Binlerce, binlerce sayfa evrakın içerisinde sadece 187 tanesi...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Hayır, bunların, gönderdiklerinin içinde de gizlilik belgesi taşıyan, gizlilik bilgileri taşıyanlar var. Bunların içinde 187 sayfa var.

BAŞKAN – Sayfa toplamda bu yani. Yoksa “İncelenmeyecek bir boyutu yok.” anlamında söylüyoruz yani buraya gelip “İnceleyemedik.” itirazına karşılık.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır. Kesmek istemiyorum, insicamınızı bozmak istemiyorum.

BAŞKAN – Tamam, sonra şey yaparsınız.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bitirdikten sonra konuşayım.

BAŞKAN – Tamam. Biraz açıklığa kavuşturmak için...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Sayın Deniz Baykal'ın davetiyle ilgili ilk talep bizim Komisyonumuzdan, 60 darbesi, özellikle 71 muhtırasına yönelik idi. Ben bizzat Sayın Baykal'ı içerideki sekreteramız vasıtasıyla 5 defa aradım. Strazburg'da bir toplantıda olduğunu, 12 Temmuzda geleceğini söyledi özel kalemi ve sekreteryası. 12 Temmuz, ondan sonraki pazartesi, ondan sonraki salı tekrar aramamıza rağmen bir dönüş olmadı; olmayınca yazı ile çağırılması hususunda Sayın Başkanımıza temennimizi iletmıştik. Tahmin ediyorum o yazışma süreci -en son aşamadaki yazışma süreci- bu görüşmelerden sonra gerçekleşti. Sayın Baykal'la ilgili de bizim talebimiz, özellikle 555K olarak kamuoyunun bildiği ve onun üzerine atfedilen bir mevzu vardı, bire bir sorma imkânımız olabilirdi. Keşke kalıp cevap verseydi, şahıs olarak ben memnun kalırdım. Diğer hususlarla ilgili genel bir yorum yapmak da istemiyorum.

Cumhuriyet Halk Partili milletvekili arkadaşlarımızın Komisyonun çalışmalarıyla ilgili konu başlıklarını biraz önce belirttikleri genel itirazları oldu. O itirazlara yönelik, müsaade ederseniz, hem zabıtlara geçmesi açısından hızlı bir şekilde, metne de bağlı kalmak kaydıyla bir bilgilendirme yapmak istiyorum Komisyondaki arkadaşlarımıza. Komisyonumuzun Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük'üne aykırı çalışma yürüttüğü, Komisyon bünyesinde kurulan alt komisyonların İç Tüzük'te yerinin bulunmadığı, bu bakımdan Komisyonun hukuka aykırı bir çerçevede faaliyet yürüttüğü eleştirilerine yönelik olarak şunları söylüyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altındaki yasama ve denetim faaliyetleri İç Tüzük hükümleri ve uzun yılların uygulamalarından süzülüp gelen teamüller çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda, İç Tüzük'ünde ihtisas komisyonları ve Meclis araştırma komisyonlarının çalışma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 31

düzeniyle ilgili olarak alt komisyon yapısına ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte, komisyon çalışmalarının hızı, verimliliği ve etkinliği dikkate alınarak bu yapılara öteden beri Türkiye Büyük Millet Meclisi ihtisas ve araştırma komisyonları çalışmaları için de başvurulmaktadır. Meclis araştırma komisyonları bağlamında örnek vermek gerekirse, Yolsuzlukların Sebeplerinin Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu beş alt komisyon ile çalışmış; ayrıca, Spor Kulüplerinin Sorunlarıyla Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Oluşturulan Komisyon ve Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimiyle Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonları da çeşitli alt komisyonlar aracılığıyla faaliyetlerini ve çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Yine, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 tarihli askerî darbe süreçlerini araştıran alt komisyonların görev alanlarının hâlen devam etmekte olan davalar ile çakışmasından ötürü, komisyon faaliyetlerinin hukuksal bir temele oturmadığı, bu alanlara ilişkin Meclis araştırması yürütülemeyeceği, bu yönüyle komisyonun kuruluşu ve görev alanının hukuksal olarak tartışmalı olduğu eleştirisine yönelik olarak da Anayasa'nın 9'uncu maddesinde yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı vurgulandıktan sonra yargıya ilişkin hükümlerin yer aldığı bölümün ilk maddesi olan ve yargının bağımsızlığını teminat altına alan 138'inci maddesindeki görülmekte olan bir dava hakkında yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı veya herhangi bir beyanda bulunulamayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 138'inci maddesinin aynen alındığı 1961 Anayasası'nın 132'nci maddesinin gerekçesinde hiçbir organ, makam, merci veya kişi tarafından yargı yetkisinin kullanılmasında hâkimlere ve mahkemelere müdahale edilememesi esası da yargı görevinin bağımsızlığı prensibinin neticelerindendir. Ancak buradaki ölçü "Yargı yetkisinin kullanılması ile nazara alınmalıdır." denilmektedir. Ayrıca, anılan maddenin temsilciler meclisindeki görüşmelerinde de komisyon adına yapılan konuşmalarda "Bu hüküm kanunlara uygun, tam bir tarafsızlıkla hüküm istihsalini temin maksadıyla konulmuş bulunmaktadır." Gene bu hüküm daha evvel, Anayasa'nın 7'nci maddesinde kabul buyurduğunuz prensiplerin tatbikatından ibarettir. Bu ve bunu takip eden diğer maddelerde müşahade edeceğiniz hükümler, müesseseler Anayasa'nın 7'nci maddesiyle kabul ettiğimiz hükmün tatbikinden ibarettir. 7'nci maddede yargının Türk milleti adına tamamen bağımsız mahkemeler

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 32

tarafından görüleceğine dair bir hüküm vardır.” “... burada kaza hakkı adı altında devlet içinde devlet yaratmıyoruz. Böyle bir vaziyet mevzubahis değildir. Hâkimlerin yargı fonksiyonu dışında kalan faaliyetler ve adalet işlerinin umumi mahiyetteki sevk ve idaresi hakkında her zaman yasama meclislerince sual sorulabilir ve bunlar Adalet Bakanı ile Meclis arasında tartışma konusu olabilir. Bu hükmün istihdaf ettiği şey doğrudan doğruya, görülmekte olan bir davayı şu veya bu şekilde tesir altında bırakacak birtakım müdahalenin yapılmamasıdır. Bu da gayet tabiidir.” “Bu prensibin tabii neticesi olarak gerek yasama organının, gerek yürütme organının kaza organına herhangi bir surette fonksiyonu dolayısıyla müdahalede bulunmamaları lazımdır. Mesela görülmekte olan bir dava dolayısıyla biraz evvel konuşan arkadaşlarımdan dedikleri gibi, davada sanık olarak bulunan adamın tevkif edilip edilmeyeceği tarzında bir konuşma yapılması yasaktır. Verilmiş bir ceza için “Nasıl olur, kanunlarımız böyle mi derpiş etmiştir, üç ay ceza verilmiştir, üç ay olmamak lazım gelirdi” gibi görüşmeler yasaktır. Biraz evvel konuşan arkadaşımın belirttiği gibi bu tarzda sualler kürsüye getirilmeyecektir. Bunun dışında sual kapısı açık bırakılmıştır. Dava ile ilgili olan ve mahkemelere tesir edecek şekildedekiler men edilmiştir.” şeklinde beyanlarda bulunulmuştur. Dolayısıyla, mevcut Anayasa ve İç Tüzük hükümleri çerçevesinde, belli bir konu hakkında görülmekte olan bir dava bulunmasının, bu yargı sürecinden bağımsız olarak ve yargı yetkisinin kullanılması sonucunu doğurmayacak bir şekilde Meclis araştırması yürütülmesini engellemediği de açıktır. Komisyonumuzun, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki tüm siyasi parti gruplarının aynı yöndeki önergelerinin kabulü ile kurulmuş olduğu gerçeği de dikkate alındığında, bu bağlamda bir tereddüdün siyasal parti gruplarınca ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun iradesince de paylaşılmadığı görülmektedir.

Yine -gerçi Yaşar Bey kısmen cevap verdi ona ama- Komisyon çalışmalarımızın 28 Şubat sürecine odaklandığını, diğer askerî müdahale süreçlerinin göz ardı edilmeye çalışıldığı eleştirisine yönelik olarak da Komisyonun tüm alt komisyonlara eşit değer atfettiği belirtilmelidir. Basın yayın organları ve kamuoyunun belli bir alt komisyona daha çok ilgi göstermesi komisyonun iradesi ve kontrolü dışındaki bir durumdur. Alt komisyonların kurulması ve alt komisyonlar bazında şahısların dinlenilmesine başlanması ile birlikte komisyon çalışmaları alt komisyonların inisiyatifleri ve çalışma performanslarına bağlı olarak devam ettirilmektedir. Bu nedenle müdahale süreçlerine ilişkin olarak komisyonun herhangi bir müdahale sürecine ağırlık verip diğer darbe veya müdahale süreçlerini daha az

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 33

önemsemesi kesinlikle söz konusu değildir. Bu çalışmalar tamamıyla alt komisyonların performansına ve gündemlerine göre de devam etmektedir.

Yine, 28 Şubat sürecinin kapsamına (tarih aralığına) ilişkin birtakım itirazlarımız oldu. 28 Şubat 1997 tarihli müdahale sürecinin tarih aralığı ile ilgili olarak zaman zaman Komisyon üyelerimiz tarafından da çeşitli telaffuzlar ve tarih aralıkları belirtildi. 28 Şubat müdahale sürecinin kapsamı ilgili olarak Komisyonca alınmış bir karar olmadığı gibi, bu süreç için belirlenmiş kesin ve sınırlayıcı bir dönem de mevcut değildir. Örnek vermek gerekirse, kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi talep edilirken 28 Şubat sürecine ilişkin olarak şu tarih aralıkları kullanılmıştır: 1 Ocak 1990 - 31 Aralık 2007, 1 Ocak 1997 - 31 Aralık 2012, 1 Ocak 1997 – 31 Aralık 2002. Dolayısıyla bir tarih konusunda mutabakat yoktur.

Komisyonun üst komisyon bazında toplanmadığı eleştirisine yönelik olarak da: 2 Mayıs 2012 tarihinde toplanan Komisyonumuz Başkanlık Divanını seçimini yapmış ve çalışmalarına başlamıştır. 8 Mayıs 2012 tarihli komisyon toplantısında, komisyon çalışma usul ve esasları ile çalışmalarda takip edilecek yol haritasının belirlenmesine yönelik müzakerelerde bulunulmuştur. 10 Mayıs 2012 tarihli üçüncü komisyon toplantısında, komisyon çalışmalarının verimli ve etkin yürütülmesi yönünde kararlar da alınmıştır. Bu kararların en önemlisi, darbe ve muhtıraların dönemsel bir ayrıma tabi tutularak, bunların üç ayrı alt komisyon marifetiyle araştırılmasıdır. Sonuç olarak, 27 Mayıs 1960 darbesi ve 12 Mart 1971 muhtırasını incelemeye yönelik bir alt komisyon, 12 Eylül 1980 darbesini incelemeye yönelik bir alt komisyon, 28 Şubat 1997 ile 27 Nisan 2007 tarihli müdahale süreçlerini incelemeye yönelik bir alt komisyon kurulmuştur.

Bu tarihten sonra Komisyon Meclisin tatile gireceği tarihe kadar beş toplantı daha yapmış ve çalışmalar alt komisyonların marifetleriyle yürütülmüştür. 3 Temmuz 2012 tarihi ile Genel Kurulun çalışmalarını bitirip Türkiye Büyük Millet Meclisinin üç aylık tatile girmesiyle birlikte, bu üç aylık süreçte İç Tüzük gereği komisyon ve alt komisyonlar çalışmalarına ara vermiştir. 1 Ekim 2012 tarihinde Meclisin açılmasıyla birlikte alt komisyonlar çok yoğun bir çalışmaya girerek, günde beş, altı oturum hâlinde davet ettikleri şahısların bilgilerine başvurmuşlardır. Şu ana kadar alt komisyonların tatil günleri dışında birden çok oturumla toplantı yapmadıkları tek bir gün dahi yoktur. Öngörülen çalışma takvimine göre alt komisyonların 9 Kasım tarihi itibarıyla çalışmalarını tamamlayıp raporlarını sunmasıyla birlikte üst komisyon bu raporları değerlendirecek ve kararını verecektir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 34

Çizmiş olduğumuz bu çerçeve dâhilinde ben tekrar arkadaşlarımızın bu aşamaya kadar vermiş olduğu katkıların nihayetinde Komisyonumuzun ittifakla yazacağı bir raporun Türkiye'nin geleceğine yön vereceğine inanıyorum. Zira darbeler hususunda 60'tan en son darbeye kadar tüm siyasi partilerimizin olaya bakış tarzı esas itibarıyla aynıdır. Birtakım usuli eksiklikler, tanıkların yanlış seçilmesi ya da ittifakla çağrılmaması gibi hususlar Komisyonumuzun esası bünyesinde değerlendirilmemelidir. Ben bu çerçevede 60 ve 71 darbesini inceleyen Alt Komisyon Başkanı sıfatıyla söylüyorum, Ahmet Bey'e, Özcan Bey'e, Cengiz Bey'e ve diğer arkadaşlarımıza Sayın Komutanımız Şirin Bey'e verdikleri katkılardan dolayı teşekkür ediyorum. Rapor yazımı sürecinde de o birlikteliğimizi inşallah devam ettiririz diyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Özcan Yeniçeri Bey, buyurun lütfen.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Çok teşekkür ediyorum.

Tabii önce usulle ilgili açıklamalar yapıldı. Bu, çok önemli. Gerçekten mümkün olduğu kadar az usul hatasının yapılmasını beklerdik ama bol miktarda usul hatası yapıldı. Onlar açıklandığı için, anlatıldığı için ben çok fazla onların üzerinde durmayacağım. Umarız bundan sonraki çalışmalarda bu usul hataları olmaz ama biz, bu Mecliste de her fırsattan istifade usul hakkında söz alıyorlar ve bir türlü anlayamadık, esasa geçemedik. Ben esasla ilgili aslında konuşmak istiyorum.

Şimdi darbeler irdelenirken darbelerin ürettiği sonuçlar ve darbelerin ülkeye maliyetinin öncelikle ortaya konması gerekiyor. Bu çok önemli. Darbeler sonucunda bozulan dengeler de tam aksine yine darbeler sürecinde kurulan dengelerin neler olduğu, darbelerin hangi kurumları inşa ettiğini ve bu kurumların hangi statüleri muhafaza ve müdafaa amacıyla ortaya koyduğunun ifade edilmesi ve belirlenmesi gerekiyor. Sonuç itibarıyla darbelerin elde ettiği sonuçlar ortadan kaldırılmadan darbeyi ortadan kaldıramazsınız. Darbenin ağırlığını ve vesayetini ortadan kaldıramazsınız. Önemli olan onların yarattığı kurumlar nelerdir, meydana getirdiği travmalar nelerdir ve bu travmaların hangi boyutta bir uygulama şansı olmuştur, hâlen de uygulanıyor mu bunların üzerinde durmak. Bu bakımdan soğukkanlı bir biçimde darbe diyalektiğini, darbe süreçleri, darbe ekonomisi, darbe tarihi, darbe psikolojisi ve darbe sosyolojisi bağlamında ele alıp irdelenmesi gerektiğini söylemiştim, bir kez daha tekrarlamış olalım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 35

Şimdi darbelere bakıldığı zaman millî darbelerin olmadığını herkesin bilmesi gerekiyor. Darbelerin aslında dış diyalektiğin iç diyalektikle etkileşiminin bir ürünü olarak karşımıza çıktığını bilmemiz gerekiyor. Bu bakımdan darbeleri bizim iki aşamaya ayırmamız lazım. Bu hep dikkatten kaçıyor. Bunlardan bir tanesi soğuk savaş öncesi darbeler ve soğuk savaş sonrası darbeler. Şimdi çok yüzeysel geçirildiğini bu konunun görüyorum ve temel dinamik aslında bu ayırma yatıyor. Şimdi soğuk savaş öncesi darbelerin bir özeliği vardı. İki kutuplu bir dünya vardı ve sizin ülkeniz bu kutuplardan birisinde yer almıştı, diğer kutba karşı da mevzilenmişti. Dolayısıyla ülkenizin, silahlı kuvvetlerinizin dizaynından tutun ülkedeki ekonominin dizaynına, ülkedeki sosyal yapının dizaynına kadar, hatta ülkedeki istihbaratından aklınıza ne gelirse bütün kurumlar bu dış diyalektiğin etkisiyle şekillenmişti. Türkiye nasıl ki bir zamanlar savunmasını NATO'ya ve Amerika'ya emanet etmişse, Türkiye aynı zamanda siyasetini de bir yönü itibarıyla da bu güvenliğini teslim ettiği kurullar ve kurumlar tarafından müştereken yürüttüğünü bilmemiz ve anlamamız lazım. Bu bakımdan...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) - Soğuk savaş öncesi hangi darbe var?

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Soğuk savaş öncesi darbe 1980 darbesi, 1960 darbesi.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) - Süresince mi demek istiyorsunuz?

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Pardon tabii. Soğuk savaş darbeleri ve sonrası darbeler, evet düzelteyim, o biraz şey oldu, doğru söylüyorsunuz.

Şimdi soğuk savaş dönemi ve darbe Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkileri, Türkiye, Amerika, İsrail ve Batı ilişkileri şeklinde belirlemenin çok ciddi bize ip uçları vereceğini özellikle ifade etmek istiyorum. Soğuk savaş sonrasını biz yaşıyoruz. Soğuk savaş sonrası en çok üzerinde durmamız gereken bir süreç, bir dönem. Hele hele 1998'den sonra yani 27 Nisan muhtırasından sonraki dönem hepsinden daha fazla irdelenmeye, incelenmeye ve tahlil etmeye muhtaç bir durum ortaya çıkıyor. Şimdi siz 2002 yılından itibaren Türkiye'de sayısız darbe planından söz edildiğini bilmiyor musunuz? Biliyorsunuz. Bununla ilgili bir yargılamanın yapıldığını bilmiyor muyuz? Biliyoruz. Bu darbelerin sayısı bile belli değil: Sarıkız, Ayışığı, Eldiven, Yakamoz aklınıza gelecek kadar çeşitli tür ve tipte girişim olmuş. Peki biz nerede yaşıyoruz? Soğuk savaş öncesinde mi yaşıyoruz? Yani 1980 darbesini elbette algılamak, bununla ilgili analizleri yapmak, oradan bir netice çıkarmak önemli ama yaşadığımız dönem içerisinde ne olup bitiyor, bunu öğrenmemiz ondan 10 kat daha önemli çünkü bizi şu andaki mevcut durum ilgilendiriyor. O hâlde yapılması gereken ve bana göre

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 36

yapılması gereken: Bu 27 Nisan bildirisinin muhataplarından olan Hükûmeti, Hükûmetin Sayın Başbakanını mutlaka bu Komisyonun dinlemesi gerekiyor veya Sayın Başbakanın bu konuda gerekli bilgiyi behemehal bu Komisyona iletmesi gerekiyor. Ondan sonraki süreç içerisinde de ne oldu bitti hukuki sonuç yaratacak, suç isnat edecek, suç geliştirecek, suç inşa edecek bir yapı içerisinde değil ama olayların ne olup bittiğini algılamak bakımından, ondan sonraki süreçle ilgili bilgilerin de Komisyona aktarılması gerekiyor. Şimdi şunu söyleyeyim: Soğuk savaş sürecinde sert darbe yöntemleri uygulanmıştır yani darbe sert gücüyle icrai sanat etmiştir. Soğuk savaş sonrasında darbeciler yumuşak yöntemler kullanmışlardır, yumuşak güçlerini devreye sokmuşlardır. Bunun içerisinde yargı vardır, üniversite vardır, medya vardır, var oğlu vardır. Biz o zaman soğuk savaş sonrasını yaşadığımıza göre soğuk savaş sonrasında meydana gelen bu yumuşak gücün nasıl kullanıldığını kavrayıp algılayıp bunu rapora yansıtmak suretiyle demokrasinin bağıışıklık sisteminin güçlendirilmesine ve bu vesileyle de gelecek nesillere bırakılabilecek en büyük mirası ortaya koyabileceğimizi şahsen düşünüyorum. Bizim için şu anda ne oluyor? Şu anda ne tür yumuşak güçler kullanılıyor ve bu yumuşak güçlerin böyle bir patolojik bir siyasal sistemde patlamaya sebebiyet verecek konumları ve durumları olacak mıdır, olmayacak mıdır? Onun için ben bu Ergenekon dosyasını, Silivri’de görülen Balyoz davasını ve bu davaların içerikleriyle ilgili bilgi ve belgelerin bir biçimde bir harmanlamasının yapılarak bunların da yapılacak olanların, alınacak tedbirlerin ortaya konmasında fevkalade faydalı olacağını şahsen düşünüyorum.

Şimdi metinlerin kaleme alınması sırasında da bazı şeylere dikkat edilmesi gerektiğinin özellikle altını çizmek istiyorum. Asla ve kata burada bir ideolojik yaklaşım tarzı benimsenmemesi gerekiyor, bilimsel ve sistematik verilere dayanılması gerekiyor. Bakın, herkes gelip konuşuyor, herkes dikkat ederseniz şuraya oturan, Sayın Binnaz Toprak Hanımefendi’nin oturduğu yere oturan herkes kendisini dünyanın merkezine koyuyor, kendisinin ne kadar süttten çıkmış ak kaşık olduğundan başlayarak kendi etrafında dünyayı tanımlamaya ve tasvir etmeye çalışıyor.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) - Ben öyleyim ama darbe konusunda.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Olayları da bu çerçeve içerisinde şekillendiriyor. Onun için bizim onun yerinden kalkan tam tersinden birisi de gelip anlatıyor, onun tam tersini anlatıyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 37

Şimdi arkadaşlar, bizim bilimsel çalışmalarda bir yöntem vardır yani iki tarafı da alırsınız, sonra gerçekten olguyu kavradıktan sonra ona yönelik bir yorum yapabilirsiniz ama birisini alıp diğerini almazsanız doğrudan doğruya yaptığınız iş suç isnat etmek, suç inşa etmek yahut da amaçladığınız hedefe göre bir raporu kaleme almak anlamına gelir. Hiçbir şey görüldüğü kadar basit değil, görüldüğü kadar da zor değil, yeter ki ona bakmasını, anlamasını, algılamasını ve anlamlandırılmasını biz bilelim ve kavrayalım. Problem buradan kaynaklanıyor. Onun için burada çok hayırlı bir iş yapabiliriz, çok ciddi bir sonuç alacak şekilde iyi bir çalışma ortaya çıkabilir diye düşünüyorum. Bunun için de sistematiklik, devamlılık, içeriklilik, seçicilik unsurlarını da devreye sokarak bu raporu kaleme almak gerekiyor. Raporun girişinde de bir şeye özellikle dikkat atfetmek durumunda ve konumundayız. O da şu: Şimdi ben şahsen yaptığım çalışma ve incelemelerde burada dinlediklerimizin en az 3 katı kaynak okudum, hatıralar okudum yani Meclisten yaklaşık bir kalemde altmış, yetmiş tane kitap aldığımı biliyorum. Büyük ölçüde birbirleriyle karşılaştırarak, mukayeseli bir şekilde neler diyorlar? Bu aynı olay 3-5 kişi tarafından nasıl değerlendiriliyor bunları ortaya çıkardım. Son derece farklı şeyler karşımıza çıkıyor. Bir taraftan bakarsanız tutup son derece konuyla ilgili üçüncü derecede önemli bir olguyu birinci derecede bir olgu gibi ortaya koyabilirsiniz. Tam tersi başka bir taraftan bakarsanız da birinci derecede önemli bir olguyu aslında hiç işin içerisine katmayabilirsiniz. Bu bakımdan ben komisyona da bildirdim, bazı esaslardan hareket etmemiz lazım. Birincisi: Darbe bir sonuçtur, bütün sonuçlar gibi anların değil süreçlerin toplamıdır ve darbe ya da demokrasiye müdahale söz konusu olduğunda hiçbir kurum, organ ya da kişinin masum olmadığını herkes bilsin. Böyle birileri masum ona birileri darbe yaptı ya da birileri çok kötü niyetli ondan dolayı darbe yapıldı, böyle bir şey yok. Herkes en azından darbeye müsait olma bakımından birisi suçlu, diğeri de fırsatı değerlendirme veyahut işte demokrasiye inanmama, elindeki silahlı gücü kullanmak bakımından bakarsanız o da suçlu olabilir. Günümüz kavramlarını ve anlayışlarını var olmadıkları dönemin olay ve olgularını açıklamakta kullanmak en büyük yanılgıdır, bunun özellikle bilinmesi lazım. Köklerinden koparılmış, içeriği boşaltılmış kavramlarla irdelenen darbe ya da muhtıra süreçleri ideolojik bir nesne hâline getirilmiş darbe süreçleri olur, bundan da kaçınmak lazım. Güncel siyasal ihtiyaçlar için geçmişten yeniden inşa etmek doğru bir yöntem değildir. Tarihe mal olmuş süreçlerin -buna darbeler de dahildir- yargılanmaya değil algılanmaya ihtiyaçları vardır. Darbenin zamanı, mekânı, şartları kadar içinde mayalandığı tarihî müktesebat da önem arz eder. Sosyal hareketleri

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 38

kavrayabilmek için hangi sosyokültürel ve ekonomik laboratuvarı mayalandığının bilinmesi lazım yani ortamı tarif etmeden orada vuku bulan olguyu algılama şansımız yok. Onun için de olgu başka şey gösteriyor, bizim algımız daha başka şey olabiliyor. Toplumsal olaylar çoğu zaman tarihî aktörlerin belirlediği planlara göre de akmaz. Sosyal hareketleri siz başlatırsınız, onların sonuçlarına bakarak sebeplerini izah etmeye çalışırsınız ama bu konuda çok başarılı olabileceğimizi söylememiz mümkün değil. Yani toplumsal olayları başlatan aktörler çoğu zaman amaçlamadıkları, niyet etmedikleri, arzulamadıkları ya da öngörmedikleri sonuçlarla karşılaşabilirler. Bunu da çok dikkate almak gerekiyor yani her şey bir inşa üzerinden, bir plan üzerinden, bir proje üzerinden adım adım gerçekleştirildiği gibi bir algının doğru bir algı değil, tartışmaya açık bir algı olduğunun özellikle altını çiziyorum.

Şimdi şartlar, ortamlar, durumlar, gelişmeler, uygulamalar, birikimler, deneyimler, oluşumlar sosyal ve askerî hareketleri ya engellerler ya da teşvik ederler. Darbeler ve ihtilaller travmalardan beslenir ama sonuç itibarıyla kendileri bizzat travma yaratırlar. Sonuçlardan, algılardan ve görünenlerden başlamak olguyu anlamak için yeterli değildir, onu söyleyeyim. Sorunu üreten şartları geliştiren olguları büyüten süreçleri ve görünmeyen alt yapı unsurlarını araştırmak olguyu algılamak için şarttır. Sonuçta bütün görünenler görünmeyen şartların ürünüdür. Her üst yapı bir alt yapının beslemesiyle vücut bulur. Bu bakımdan sorunun, duygusal, yüzeysel ve biçimsel olarak araştırılması sorunu anlamayı engeller, sorunu soğukkanlı, objektif ve gerçekçi bir biçimde ele almak gerekir diyorum ve özellikle kaleme alan arkadaşların son derece dikkatli bir biçimde bu metinleri yazmasını, tamamen bilimsel ve sistematik bir süreç izlenmesini; ihtiyatlar, söz konusu kuşkular söz konusu oldu, falanca şeye ait diyerek o notu belirtmesi gerektiğini düşünüyorum. Hepimizin bir raporu olsun istiyorum. Umarız kimse şerh yazmak zorunda kalmaz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Özcan Yeniçeri.

Feyzullah Kıyıklık Bey, buyurun lütfen.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – İşin başında bir kural koymuştunuz. O inşallah geçerli olsaydı...

Şimdi bizim atalarımızın en çok hoşuma giden bir sözü var: “Bizim usulsüzlüğümüz usulsüzlüğümüzüzdendir” diyor. Ben bu sözü hep yanımda taşıyım ve çok da hoşuma gider. Biz gerçekten usul konusunda çok zayıf bir toplumuz. Bunun için de vuslatımız da çok zor oluyor veya olmuyor. İlkelerimizi iyi koyamıyoruz, olayları arizamik derlerdi eskiden, enine ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 39

boyuna çok iyi düşünemiyoruz. Maalesef ondan sonra da sıkıntıları çekiyoruz. Bu komisyonlarda da, Mecliste de bütün sıkıntılarımız buralardan doğuyor. Bence bu usulün çok önemli olduğu ve projenin, metodolojinin çok üzerinde durulması, ondan sonraki olayların da çok basit olduğu düşüncesindeyim. Bunu bir kere bir ön açıklama olarak, birinci olarak söylemek zorundayım. Bunlar sadece şeye düşün diye yani bizim belgelerde geçsin diye konuşuyorum.

İkincisi, istişare çok önemli hakikaten. Biz istişare konusunda ya her şeyi çok iyi bildiğimiz için veyahut da yani kendimiz her şeyi yapmak istediğimiz için olsa gerek hep kendi doğrularımız üzerinde fikirler yürütüyor ve sonradan da neticeye gitmekte sıkıntı çekiyoruz. Bunu buradaki, Komisyondaki muhalefet veya iktidar kısmında olan herkesin çok iyi düşünmesi gerekir düşüncesindeyim.

Üçüncü olarak, hakikaten bu şeyde en büyük sıkıntı devletin veya bazı kurumların elindeki belgelerin gizliliği çok büyük sıkıntı meydana getirdi. Belki bu belgeler çok daha rahat elde edilseydi bilhassa bankalardaki bazı belgelere ulaşamamak sıkıntı meydana getirdi. Ben her zaman söylüyorum, bütün darbelerde çıkar en önde giden şeylerdir. Bu bankalar da bu çıkar unsurlarının kümelendiği ve yaşandığı yer olduğu için bunlardaki gizlilikler bize sıkıntılar meydana getirdi. Bunları mutlaka bizden sonraki kurulacak komisyonlar için bir açacak kanun ve en azından yönetmelik değişikliği konusunda bir çalışma yapılmalıdır düşüncesindeyim.

Burada hepimiz konuşurken elimizden gelenin yapıldığı söyleniyor. Bizim bütün sıkıntımız gerekeni yapmakta kararlı olmayışımız. Elinden geleni herkes yapar. Onun için ben atasözlerimize de çok dikkat ediyorum “Ustamızın adı Hıdır elimizden gelen budur.” Yok arkadaş, gereken mutlaka yapılmalı. Burada da biz hepimiz gerekeni yapmak zorunda idik ve bir kısmını da becerdiğimizi zannediyorum.

Zaman ve zemin çok önemli. Zamanı çok iyi kullanmak lazım. Zaman konusunda çok sıkıntılı bir toplumuz. Zaten konuşmalarımızda da en çok zoruma giden üç, beş saat içinde, yarın bir gün, üç beş gün yani net bir zaman şeyimiz yok, bir de zemin. Şu andaki bulunduğumuz zemin çok güzel bir zemin. Bunu çok iyi kullanıp zamanı değerlendirmekte yarar var diye düşünüyorum.

Ortamlar çok önemli. Gerçekler de ortamlara göre ortaya çıkıyor. Bir Avrupalı yazarın çok hoşuma giden bir sözü var, yanlış anlamayın bu kuralsızlık veya kuralı hukuksuzluk olarak değil de sadece kurallar yönünden göz önüne alırsanız iyi olur. Diyor ki bu adam:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 40

“Hiçbir güzel şey veya gerçek legal bir ortamda elde edilemez.” Yani sıkı sıkı disiplin edilmiş kurallar silsilesi içinde gerçeklere ulaşmak çok zordur ama illegal ortamda daha iyi bunlara ulaşılır deniyor. Biz de bir komisyonz. Komisyonun bir sürü kuralları koyulmuş, hukuki değil, kendi yaptığımız yasal kurallar koyulmuş. Bu kuralların dışına çıktığın zaman hemen hukuksuz değil ama kanunsuz iş yapmış oluyorsun, mecburen geri gelirken de zaman kaybediyorsun. Bunu da nasıl aşarız bilmiyorum.

Ben komisyonun çalışmalarını, gayretlerini tebrik ediyorum ancak bir şeyi tekrar söylemek istiyorum: Dinlemeler konusunda ve istediğimiz belgeler konusunda, öncelik ve sonralık konusunda sıkıntıya düştük. Sayın Başkanımıza da daha önceden ifade ettiğim gibi yeniden bunu söylemek istiyorum. Biz önce işi kotaranları değil işin üzerlerine kotarıldığı insanları yani mağdurları önceden dinleyip, belgeleri önceden hazırlayıp ona göre bunları, mağdurları zarara uğratan insanları dinleseydik çok daha güzel yere gelecektik. Ben hukukçu olduğum için ben bu yönden baktım. Bunu da bir büyük eksiklik görüyorum. Şimdi getirdiğim listeye yeniden baktım, hakikaten ben avukat olarak buna nasıl düştük anlayamıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – İdris Bal Bey, buyurun lütfen.

İDRİS BAL (Kütahya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben tekrar ederek ya da bazı temennilerle vaktinizi almak istemiyorum. Neticede zaten bu Komisyon toplandıktan itibaren hepimiz hangi siyasi görüşten olursak olalım niyetimizin üzüm yemek olduğunu söyledik, bunları tekrar etmek istemiyorum ama bir şeye dikkat etmek istiyorum. Eğer yanlış bilmiyorsam, arkadaşlarıma sordum, 27 Kasımda ya da 28 Kasımda bitiyor süre ve bizim o zaman 27 Kasım ya da 28 Kasımda Genel Kurula vermemiz lazım raporumuzu, sonucumuzu. Bugün ayın 12’si yani pek bir süre kalmamış. Normalde süreç nasıl işler teorik olarak? Bir: Bilgi toplarsınız. Bilgiyi nasıl yaparsınız? Yani temel süre şudur: Bilgi toplarsınız, analiz edersiniz ve rapor şekline dönüştürürsünüz. Dolayısıyla bu üç dört aylık sürede evet epey insan dinlendi ama dinleme bir türüdür sadece bilgi toplamının, mülakat bir türüdür. Belge alınabilir, başka türlü bilgiler alınabilir ve her şeyden önemlisi belki buradaki arkadaşlar özellikle seçildi buraya, geçmişindeki tecrübelerinden dolayı, bilgi birikiminden dolayı seçildi. Dolayısıyla, biz bu bilgi toplama aşamasına yığılıp kalmamamız lazım. Belki şöyle bir öz eleştiri yapabiliriz: 100 kişi dinlemek yerine belki 20 kişi ama dengeli bir dinleme yani işin ekonomik ayağıyla, siyasi ayağıyla, güvenlik ayağıyla, dış dünya ayağıyla, istihbari ayağıyla alakalı belki öyle bir kendimizi otokritiğe tabi tutmamız lazım. Kötü oldu demiyorum, neticede

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 41

bu değerlendirmeyi gerektirir. Ben böyle bir değerlendirme inceden inceye yapmadım ama esas vakit alan analizdir çünkü bir sürü bilgi olabilir. Ben şunu söyleyeyim: Bin tane paralel bilgi verecek insan yerine on tane farklı alanlarda bilgi verecek insan, mülakat çok daha başarılıdır ve çok daha faydalı olacaktır ve burada çatışan bilgiler olabilir, yanlış bilgiler olabilir, yanlış yönlendirmek için verilen bilgiler olabilir. En önemlisi analiz aşamasıdır. Ben hani bir sonuca varma bağlamında hani, tamam mülakat belki bin kişi daha dinlenebilir ama yani süre belli, kişi belli, nereye gideceğimiz belli çoktan analiz aşamasına geçmemiz gerekirdi ki zaten alt komisyonlarda arkadaşlarımızın söylediği kadarıyla zaten bu analiz aşamasına da geçildi ama çok hızlı bir şekilde bu analiz aşamasının tamamlanıp rapor hâline getirmemiz lazım arkadaşlar. Raporun da yine aynı şekilde biraz daha köşeli bir şekilde netice itibarıyla bu millete bedel ödeten darbelerin bir daha yaşanmaması, demokrasi çitasının yükseltmesi için belli köşeli reçetelerin önerilmesi gerektiğini düşünüyorum. Onun ötesinde tabii ki eleştiri yapılmalıdır, doğrudur, bilerek bilmeyerek, iyi niyetle de olsa belli yanlışlıklar yapılabilir. Bu otokritik, belki bu artık komisyon geçti, vakit kalmadı ama bizim kendi açımızdan bir daha eğer bu tip çalışmalarda yer alırsak daha verimli olma bağlamında bence güzeldir yani her türlü eleştiriye ben faydalı buluyorum. Biraz önce söylediğim gibi onun ötesindeki temennilerle vaktinizi almak istemiyorum ama bir gerçek var, 28 Kasım geliyor ve biz artık bırakınız mülakatı analiz aşamasını çoktan yani belli bir mesafeyi katetmemiz ve raporun da belki draftının ya da yani ilk şeklinin çoktan çıkması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Cengiz Yavilioğlu.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi tabii ben de biraz doğrusu şaşırdım yani özellikle işin sonucuna doğru yaklaştığımız bir zaman diliminde yapılan eleştirilerin de sağlıklı bir şekilde değerlendirilip sonuç üretilmeyeceği bir zaman diliminde eleştiri olmasına şaşırdım. Bu eleştirilerin haklılığı vardır, belki karşılanmış olan alanları vardır, kısımları vardır ama böyle bir zeminde çalışıyoruz. Bu zemin zaman kısıtının olduğu bir zemin, evrak kısıtının olduğu bir zemin, aynı zamanda incelememiz gereken olaylar oldukça fazla. Neyle uğraştığımızı çok iyi biliyoruz ve zamanımızın da, yapılabilecek çalışmaların da ölçeğini biliyoruz yani biz baştan düşünmüş olduğumuz şeyle sonuçta ulaşabildiğimiz şey arasında fazla mesafe açılmasın diye çaba sarf

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 42

ediyoruz. Çok fazla şey üretemeyeceğimizi de yani tamamen her yönüyle dört başı mamur bir şekilde inceleme yapamayabileceğimizi de baştan konuşuyorduk, her bir arkadaşla konuştuk fakat bu kısıtlara rağmen bugün çok mükemmel bir şey olacakmış da bu yapılmamış eleştirisi, hele hele bu zamanda yapılıyor olması biraz üzdü beni doğrusu yani Süleyman Bey'in eleştirileri de üzdü, Ali Rıza Bey'in eleştirileri de, Ahmet Ağabeyin eleştirileri de yani böyle...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Biz üç, dört aydır toplanamıyoruz.

CENGİZ YAVİLIOĞLU (Erzurum) – Ahmet Ağabey burada evrakları nasıl temin ettiğimizi yani bu evrakları temin ettiğimiz şahıslar bu toprakların insanı yani falancanın filancanın insanı değil. Her birimiz kurum, kuruluşlara gidiyoruz yani milletvekili olarak bizler de gidiyoruz yani evrakları alalım diye çaba gösteriyoruz. Gidip gerektiği takdirde birtakım belgelerin fotokopilerini kendimiz alıyoruz yani burada emek cidden oldukça fazla ve iyi niyet.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bizim olan bitenden haberimiz yok yani daha önce toplanmış olsaydık bundan haberimiz olurdu, beraber giderdik, beraber yapardık.

CENGİZ YAVİLIOĞLU (Erzurum) – Şöyle bir şey yani bütün en başından itibaren benim için başta Ahmet Ağabey olmak üzere çünkü çok istişarelerimiz oldu, konuşmalarımız oldu, birçok konuda ortak kanaatlerimiz oldu. Eksikliklerin, aksaklıkların, yapılması gerekenlerin, ilkelerin, prensiplerin her şeyden öte konuşabilirliğinin olduğu bir süreçte birden sanki bir şey yapılmamış gibi bir boşluğu tanımlamak bana göre biraz hoş olmadı yani uzman arkadaşlarımız başta olmak üzere bizler ciddi gayret sarf ediyoruz ve hepimizin ortak kanaati, Mecliste de bu böyle, Genel Kurulda da bu böyleydi, benim konuştuğum yerlerde de ben şunu samimiyetle ifade ettim ki her bir partili arkadaşımız darbelerle ilgili meseleyi içtenlikle araştırmak istiyor çünkü bu işin tek bir mağduru yok yani 28 Şubatta işte belirli bir kesim mağdur oldu da 27 Mayıs'ta, 12 Mart'ta, 12 Eylül'de kim mağdur oldu? Yani toplumun her kesimi mağdur. Belki üzerine tanımlı mağduriyetler var ama o dönemde her bir kesim mağdur yani burada ben hiçbir kimsenin farklı düşündüğüne inanmıyorum ve oldukça da iyi niyetli olduklarına inanıyorum.

Şimdi bu kadar güzel bir fırsatın yakalanmış olduğu bir zaman diliminde esaslar, usullerde evet hatalar olabilir yani bir kısmına ben de katılıyorum yani konuşulması gerekirdi, konuşulması gereken şeyler vardı ama mesela yani affınıza sığınarak, Ahmet Ağabey yanlış anlamayın lütfen, mesela Ahmet Ağabey bana bunu söylese "Cengiz şöyle bir eksiklik var, şunu düzeltelim yani şunun üzerine gitmemiz lazım." Bu süreç içerisinde ben sizin CHP'li

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 43

olduğunuzu hiç hatırlamadım Ahmet Ağabey. Ben sizin burada bir Ağabeyim olarak, bir çalışma arkadaşım olarak yani asla hiçbir konuyu da bir partili olarak sizinle konuşmadım, bilirsiniz yani. Yani böyle bir ortamda çalıştık. Üretilen hepimizin emeği. Eksiklikler hiç şüphesiz olacaktır. Başından beri ben söylüyorum, bu kadar kısa zamanda bu kadar fazla olayların olduğu bir çalışmayı bitirmemizin imkânı yok ama ucu açık bir çalışma hâline dönüştürülürse bu bizim için büyük bir kazanç. Şu medyada insanlar arasında darbeye alakalı rahat konuşmaların yapılabilirdiği, her kim ise bu darbeye mağdur olan, sesini çıkarabildiği, mağdur edilenlerin de eleştirilebildiği bir ortamı hepimiz konuşuruz, sizler de televizyonlarda konuşuyorsunuz, bizler de konuşuyoruz. Bence birincil amacı da sağlanmış oldu. Rapor yazılacak. Yani bu raporda elimizde burada olan yani Komisyona verilenlerin dışında ne varsa verip o malzemeyle raporu yazmak lazım. Burada yazılacak raporda ne bir partinin, ne bir kesimin tarafı olarak raporu yazmak bence ahlaksızlıktır yani böyle bir şeyi asla düşünmemek lazım, düşünülemez de böyle bir şey. Biz Türkiye için, bu coğrafya için demokrasi istiyoruz, özgürlük istiyoruz, bunu da kendimiz için, her birimiz için istiyoruz. Bence bunu sıhhatini bozmadan raporun yazım aşamasını da tamamlayıp usulde hatalar yani o teknik konular konuşuldu, konuştu Enver Bey de, Ali Rıza Bey de konuştular. Üzerinde tartışmalar yapılabilir. Geçmişte yapılan usul hataları vardı. Bundan sonra yapılmaması için belki yine tartışmalar olabilir ama bizim esasımız çok önemli yani nefes aldığımız şeydir esas. Bu esas bozacak, bu esasa gölge düşürecek şeyleri yapmamak lazım gelir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN (Mehmet Naci Bostancı) – Çok teşekkürler.

Ahmet Bey, buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi değerli arkadaşlar, Sevgili Cengiz; yani hepimiz ben burada herkesin samimi olduğunu ve herkesin darbelerin bu ülkede bir daha yaşanmasının değil bir daha akla getirilmemesinin gerektiği konusunda bir şeyler yapılması ve çok önemli şeyler yapılmasının farkında olduğunu herkesin biliyorum, buna da inancım tam ama bizim burada yaptığımız çalışmalar bundan sonraki komisyon çalışmalarına karine teşkil edecek bizim davranışlarımız, bu yaptıklarımız. Biz eğer kendi yaptığımız yanlışlardan ders çıkarmazsak, bunları eleştirmezsek ileride bu yanlışlar devam etmeye başlar ve burada biraz önce Sayın Kıyıklık'ın dediği gibi illegalitenin daha güzel şeyler ürettiğini öğreniriz yani illegalitenin daha güzel şeyler...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 44

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Onun hukuksuzluk olmadığını söyledim yani kanunlar nefsi... Avukatsınız bunu çok iyi bilirsiniz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani her ne olursa olsun her şeyin legal düzlemde olması gerektiğini, zaten hukuksuzluk konusunda legal ya da illegal herhangi bir şeye buradaki insanların hiçbirisinin kabul oyu vermeyeceğini biliyorum. Yaptığımız çalışmaları yadsımıyoruz ben de, Süleyman Bey de, Ali Rıza da, Mehmet Şeker Arkadaşım da, diğer arkadaşların da yadsıdığını düşünmüyorum. Çok verimli çalışmalar yaptık ama daha verimli yapabileceğimiz şeyleri söylemek de elbette bizim görevimiz.

Değerli arkadaşlar yani bir komisyondan bir uzman istediğimiz zaman İçişleri Bakanlığının cevap vermemiş olması yani bizim yaptığımız çalışmalara bir saygısızlık değil midir, bunu belirtmeden geçmek mümkün mü? Değil elbette. Onun dışında şimdi öğreniyorum ben sizin belgeleri almak için neler çektiğinizi, nerelere bizzat kendinizin gittiğini. Bu, çok kötü bir şey değil mi? Bunlardan bizim haberimiz yok yani ben sizin, arkadaşlarımla nerelere gittiğini, hangi belgeleri almakta zorlandığını, hangi belgelerin verilmediğini bilmiyorum, bilsem beraber gideriz, beraber mücadele ederiz yani amacımız ne kadar çok veriyi toplayabilirsek, ne kadar çok veriye ulaşabilirsek değerlendirebileceğimiz veriler o kadar artar ve bizim karar verme konusundaki objektifliğimiz de o kadar artar. Onun için diyorum yani eğer Komisyonumuz zamanında toplanmış olsaydı yani haziran bittikten sonra... Bugün toplanıyoruz ilk toplantımızı. Temmuz, ağustos, eylül, ekim geçmiş dört buçuk ay olmuş. Dört buçuk ayda bu toplantıyı biz çok önceden bir defa, birkaç defa daha yapsaydık o eksiklerimizi bugün konuşuyor olmazdık. Biz belki bugün raporu tartışıyor olurduk. Dolayısıyla raporu bile tartışır hâlde değiliz. Şimdi düşünün ki biraz önce Değerli Arkadaşım Başbakanlıkta evrakların hazırlandığını söyledi. Bu Başbakanlıktaki evraklar bugüne kadar hazırlanıp gelmek durumunda değil miydi? Alt komisyon raporlarınızın hazır olması gerekirdi. Bu alt komisyon raporları hazır olacak, alt komisyon raporları birleştirilecek, bu komisyonda tartışılacak, belki muhalefet şerhi yazmak için süre gelecek. Şimdi on iki gün içerisinde biz bunların hangisini yapabiliriz? Yani hangisini yaptığımız zaman sağlıklı bir şey üretebiliriz yani ben o konuda kaygılıyım. Dolayısıyla yani Komisyonun geç toplanmış olması konusundaki eleştirilerimizin herhangi bir arkadaşım tarafından yani Komisyonu suçlama ya da Komisyon Başkanını suçlama olarak algılanmasını kabul etmek mümkün değil yani bu hepimizin sorunu ve dolayısıyla biz on iki gün kalmış Komisyonun görevini tamamlamasına ne orta yerde rapor var ne bugüne kadar dinleme tutanaklarımız orta yerde ne gelen belgeler

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 45

var –belgelerin bir kısmı gelmiş ama Başbakanlıktan hâlâ belge gelecek- biz şimdi neyi tartışacağız? Komisyon hangi raporu yazacak ve hangi rapor üzerinde görüşme yapacağız? Yani bunları söylemezsek bundan sonraki komisyonlar da aynen bizim durumumuza düşerler. Ben Komisyonumuzun çok zor durumda olduğunu düşünüyorum.

Bir de şeyi istirham edeceğim: Bu gizli kalan belgeler neyse bunların birer fotokopisini alalım biz yani götürelim evimizde okuyalım hiç olmazsa arkadaşlar yani bunları almazsak, bunları incelemesek yani ben Millî Güvenlik Kurulunun, Millî Birlik Komitesinin idam kararını ne yapayım? İçinden seçeyim alayım ki üzerinde kafa yorayım, bir değerlendirme yapayım yani. Binlerce evrak var orada, binlerce dosya var herhâlde üçte 1’den, dörtte 1’den fazlası idam kararlarıyla ilgili, lüzumsuz kararlar. Oradaki lüzumsuz kararları seçip hiç olmazsa kendi kendimize değerlendirme fırsatı bulabileceğimiz yerlerde, mekânlarda bunları değerlendirelim. Bu konuda da arkadaşlarımıza talimat verirsiniz Sayın Başkan bizim açımızdan önemlidir.

Bir de bu Büyükanıt’ın beyanı çok önemli arkadaşlar. Kuvvet komutanlarını, eğer mümkünse, koşullarımız, zamanımız mümkünse ki, mümkün olması gerektiğini düşünüyorum, daha gelecek evraklar var, bilmem neler var, bu kuvvet komutanlarının bu bildiriden haberinin olup olmadığını da öğrenelim derim yani, Yaşar Büyükanıt zamanında.

BAŞKAN (Nimet Baş) – Tutukluluk değil hayır. Dedik ya hani Büyükanıt’ın beyanı yani... Ben şöyle anladım, Toptaş doğru mu anladım: “Büyükanıt’ın beyanından sonra diğerlerini de dinleyip bunun doğru olup olmadığını sormamız gerekir” diyor, doğru mu anladım?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet.

BAŞKAN – Sayın Süleyman Çelebi, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tekrar teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, temenniler güzel yani tabii ki buradan Enver Bey’in söylediği bir bütünlük bu raporun çıkmasıdır.

Çok sevgili arkadaşlar, Feyzullah Bey’in en son söylediği cümle aslında zaten sıkıntılı cümledir yani tam da bizim de ifade etmek istediğimiz o. Yani bugüne kadar söyleyecek sözü kalmayanlar her şeyi söylediler burada, dinledik. Esas söyleyecek sözü olanlar da burada dinlenmedi, problemimiz de bu. Feyzullah Bey de bunu söyledi, ben de bunun sıkıntısını ve ızdırabını yaşıyorum. Biz bu Komisyon olarak yani “Haksızlık yapılıyor” diyorlar ama bizim de derdimiz -ta başından itibaren söylediğim- işte liste verdik, ne olacak?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 46

Bunların hepsi çağırılacak dendi bize buradaki arkadaşlar tarafından. Biz hep böyle umutlandık. 1 Ekim günü biz “Olağanüstü toplantı yapalım.” diye çağrıda bulunuyoruz, bugün 12 Kasım “Acilen toplanmaya ihtiyacımız var bunları konuşalım.” diyoruz, aradan on iki gün geçiyor bugün de toplanma noktasında olabiliyoruz.

Şimdi bu işin tarafları olan dinlenmesi gereken unsurlar vardı. Biz bırakın bütünlüklü komisyon olarak toplanmayı Sayın Başkan yani üst komisyon, alt komisyon toplantısını hiç yapmadık ki biz. Biz isimleri verdik. Hiç yapmadık bakın. Yani arkadaşım da darılmasın, kızmasın bana. Ben hiç alt komisyon toplantısı yapmadığımı düşünüyorum. Bir tek şunu biliyorum: Şunlar çağırıldı, şunlar çağırıldı, şunlar çağırıldı ibaret oldu. Benim de sıkıntımın böyle görülmesini istiyorum yani bir toplantı yaptık da katılmadım mı? Evet, doğru arkadaşımın söylediği, ben çoğuna katılmadım, biraz protesto amaçlıdır, çok net söylüyorum. Yani kim çağırılıyor, ne zaman çağırılıyor, ne için çağırılıyor, bu işteki uzmanlığı ne? Evet örtüşen isimler, doğru. Burada Hasan Celal Güzel’i ben de önerdim, çağırıldı. Hasan Celal Güzel iki defa dinlendi ama Sayın Demirel’e de dedik ki “Gereksinim duyarsak seni dinleyeceğiz” dedik. Duyduk mu? Ben duydum, şahsen ben duydum, bir daha dinlemek istiyorum. Şunun için istiyorum Sayın Başkan: Burada beyanlar oldu herkesin Demirel’le ilgili söyledikleri var, suçlamaları var. Bunlarla ilgili ona soracaklarım var. Şimdi 28 Şubat süreci sürekli ifade ediliyor. 28 Şubat sürecinin Bakanı Sayın eski Cumhurbaşkanı dinledik, şu andaki Cumhurbaşkanı dinlemek isterim, o zaman bakandı. 27 Nisanın muhatabı olan Başbakanı da dinlemek isterdim. Ben isterdim lafı değil, bu gerçekten bu sorunların çözümünü istiyorsak, gerçekten yüzleşmek istiyorsak bunların hayata geçmesini isterdik, bunlar olmuyor.

Şimdi burada ana başlıklarla verdim, üniversitelerden: Baskın Oran, Mete Tuncay, Doğu Ergil, Yakup Kepenek, Ahmet Asena, Nuri Saryal ODTÜ Rektörü, Mehmet Gıcıman ODTÜ Rektörü, bunlar bir dinlensin dedik. Kitle örgütleri: DİSK, Başkan dinlendi ama...

ENVER YILMAZ (İstanbul) - Mete Tuncay’la Baskın Oran dinlendi.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Biliyorum, hani bunların tamamı açısından söylüyorum.

DİSK dinlendi. Bu işin en önemli unsurlarından bir tanesi Fehmi Işıklar’dır, o zamanın genel sekreteridir, dinlenmesini isterdim yani Sadık Şide dinleniyor yani bu işin unsuru, tamam dinlenmeli bana göre de ama Sadık Şide dinlenirken o dönemin hayatta kalan tek genel sekreteri 12 Eylülün o dinlenmiyor. Rıdvan Budak, ismini veriyorum. 28 Şubat “beşli

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 47

çete” diye adlandırılan beş örgütün dördünü dinledi, bir tanesini dinlemedi, Rıdvan Budak da bunlardan bir tanesi. Niye böyle ayırım yapılıyor, niye yapılıyor? Yani dört tane diğer örgüt dinleniyor, “beşli çete” diye adlandırılıyor, sürekli konuşuluyor üzerinden, o niye dinlenmiyor? Faruk Pekin, Mete Sönmez, Bülent Tanık kitle örgütlerinden bahsediyorum, bunlar Türkiye Mimar ve Mühendisleri Odasının o zamanki başkanı. Bunlar meslek örgütleri olarak bunların en çok bedelini yani ASTER dinleniyor ama diyorum ki ben Türkiye’nin en önemli kitle örgütü Türkiye Mimar ve Mühendisleri Odasının o günkü başkanı dinlensin yani ... insanları dinleyelim demiyoruz. O günün değilse bugünün etkisi altındaysa bugünü dinleyelim yani seçenekler de koyuyorum. O zamanın Tabipler Odası Başkanı dinlensin diyorum. O zamanın halkevleri –kapatılmış- başkanı dinlensin. Mehmet Ali Ağca dinlensin dedim. Burada konuştuk, tamam denildi. Kemal Yavuz, Özel Harp Dairesi Başkanı dinlensin dedik. Mehmet Eymür dinlendi, Mehmet Ağar dinlendi. Güngör Aydın Elâzığ Valisi çok önemli bir unsurdur, dinlensin dedik, çok önemlidir, bu bütün süreçlerin esasında tam da odak noktasında olan kişidir ve bu olaya hâkim birisidir, dinlensin. Ertuğrul Zekai Ökte dinlensin dedik, Haluk Kırıcı dinlensin dedik, Hasan Fehmi Güneş dinlensin dedik, ben önerdim. Deniz Baykal dinlensin dedim. Başka görüş söyledi, başka uygulamalardan kaynaklı görüş belirtti ayrı bir şey. Ahmet İsvan, Erol Tuncer, Tarık Ziya Ekinci, Şerafettin Elçi, Kemal Burkay, en önemlisi Alexander Pack diye bu CIA ajanı dolaştı durdu, burada beyanda da bulundu Hasan Fehmi Güneş, bu dinlensin dedik. Nurettin Soyer dinlensin dedik. Ertuğrul Mavioğlu, Cüneyt Arcayürek. Bazıları gelmedi, doğru.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) - Soyer öldü.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) - Affedersin.

Güneri Civaoğlu, Yalçın Doğan, Taha Akyol...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Gelmedi.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) - Bunların bazıları dinlendi, dediğinize katılıyorum.

Bunların içinden bazı arkadaşlar gelmedi, 3 adam gelmedi ama 100 adam dışarıda kaldı yine.

Tayyar Altıkulaç, Abdülkadir Aksu. Şimdi bakın Abdülkadir Aksu’nun dinlenmesini istiyorum. Neden dinlenmesini istiyorum? Şurada belgede çok net bir beyan var, diyor ki Rafet Küçükütyeki Emniyet Genel Müdürü –birçok şey söylüyor da ben... Sizde var bu belgeler- “Beni Emniyet Genel Müdürü yapan Başbakan Süleyman Demirel değildir. Beni keşfeden Amerikan Hükûmetinin Ankara temsilcilerince tavsiye üzerine bu göreve atandım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 48

Türkiye’de ilk defa resmî olarak Alevi Kızılbaş soykırımı başlatan devlet adamı da benim.” Bu adam dönüyor “Şu anda Emniyet Genel Müdürüyüm 1976 yılında Malatya’da valiyken Malatya Emniyet Müdürü olan -ki en az benim kadar Alevi Kızılbaş kasabıdır- Abdülkadir Aksu’yu benim yardımcım yaptım. Ankara’da Alevi Kızılbaşların oturduğu kurtarılmış bölge adlı semtlerde kan kusturan Reşat Akkaya’dır” filan diye devam ediyor. Şimdi şu anda siyasetteki rolü nedeniyle ben Abdülkadir Aksu’nun dinlenmesini istiyordum örneğin. Hayri Kozakçıoğlu’nun dinlenmesini istiyordum. Av. Ayhan Erdoğan, POL-DER’in Başkanını dinlenmek, Gül Erdost, suikastta işkenceden ölmüş bir arkadaşımızın eşini dinlemek yani esas bu işlerin muhataplarını dinlemek... Ahmet Abakay, Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı, Şükran Soner, Erbil Tuşalp, Ali Sirmen, Niyazi Dalyancı Barış Derneği Başkanı, Erdal Atabek Barış Derneği davasının sanığı, Ömer Akın TKP davasının sanığı, Taner Kumkale Genelkurmaya bağlı TİB’e bağlı subay, Altan Ateş Genelkurmaya bağlı TİB’e bağlı subay. Hasan Celal Güzel’ i de istemişiz tamam, iki defa dinlendi ama şunlar birer defa bile dinlenmedi. Necdet Üruğ’un dinlenmesini istedik. Burhanettin Bigalı’nın dinlenmesini istedik MİT Müsteşarının. Nuri Gündeş’in MİT’ten dinlenmesini istedik. Nevzat Helvacı’nın, Turan Salman’ın. Kahramanmaraş katliamı. Şimdi darbelere giden süreç diyoruz. Kahramanmaraş katliamının o günkü valisini istedik Tahsin Soylu, Oğuz Söğütlü dönemin Kahramanmaraş Milletvekili, Hasan Fehmi Güneş, Hamit Kapan, Hüseyin Doğan dönemin Kahramanmaraş Milletvekili, dönemin Kahramanmaraş İlçe Başkanı, Yusuf Haznedaroğlu o zamanın Sıkıyönetim Komutanı, Av. Nusret Senem, Fikret Babaoğlu.

Çorum katliamı: Adalet Partisi İl Başkan Yardımcısı Erol Şahin’i dinlemek istedik, Şükrü Bütün dönemin CHP Milletvekili, Ethem Eken dönemin CHP Milletvekili, Abdullah Eren dönemin CHP Milletvekili, Ahmet Cimbeç Adalet Partisi Milletvekili. General Şahabettin Esengül’ü dinlemek istedik. Av. Sadık Eral’ı...

BAŞKAN – Süleyman Bey, 150 kişilik listenizin hepsi üzerinde böyle duracak mısınız değerlendirme olarak?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Duracağım efendim. Hemen bitiriyorum.

BAŞKAN – Tek tek hepsini niye...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama bilinsin yani neyi dinlemek istedik.

Fatsa olaylarında Mehmet Gümüş öğretmen, Ahmet Özçelik Ilıca Belediye Başkanı, Zeki Muslu CHP Belediye Başkanı, Salih Yaman MHP Aybastı Belediye Başkanı, İsmet Hosaflioğlu banka memuru, Ekrem Aydın Gürgentepe Belediye Başkanı, Aydın Akyazı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 49

dönemin tanığı. TARİŞ'te olayları var. Neden olmuş onun öncesi? Nereye gitmiş? Gerçekten neler yapılmış? Buradaki milletvekili arkadaşların dinlenmesini istedik. Musa Çam, Mustafa Moroğlu o sürecin tanıkları bunlar. Talat Asal öldüğünü sonra öğrendim, bunlar dinlensin dedik. Erol Güngör o zamanın TARİŞ Genel Müdür Yardımcısı, Aziz Tonusluoğlu iş yeri temsilcisi, Zerdali Korkmaz TARİŞ işçisi, Osman Menemencioğlu DİSK Tekstil Şube Başkanı. Cevat Yurdakul cinayeti basit bir cinayet midir? Kemalettin Koca, Necip Yurdakul amcası, Aydemir Ceylan dönemin valisi, Acar ve Acil Yurdakul yani çocuklarının dinlenmesini istedik. 16 Mart eylemi yapıldı, katliam yapıldı, orada Av. Cem Alptekin'in dinlenmesini istedik. 16 Mart ciddi bir katliam yaşandı İstanbul'da.

Siyasi örgütler: Nasuh Mitap, Dev-Yol davasının esas sanıklarından bir tanesi, Oğuzhan Müftüoğlu Dev-Yol davası.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Gelmedi.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Gelmedi ayrı.

Mustafa Kaçaroğlu, İlhami Aras, Aydan Bulutgil TKP, Nabi Yağcı TKP.

12 Eylül yargılamaları: Engin Cirmen, Ümit Kardaş askerî savcı, Turgut Kazan geldi, Fikret İkiz, Müşir Kaya Canpolat 77, 1 Mayıs'ın avukatı, Ekrem Çelenk Dev-Yol hâkimi, Av. Raif Çakır, Av. Şevval Sarıhan, Kazım Özok askerî hâkim, Çetin Güvener DİSK davasının hâkimi, Cahit Akçam, Celalettin Can yani önemli bir vakfın başkanı, dinlenmesini istedik.

Diyarbakır Cezaevinden Filiz Ağın, Mesut Baştürk, Nurettin Yılmaz, Ahmet Türk, Hüseyin Yıldırım, Hanifi Yıldız, Abdullah Delibalta, Mustafa Caymazer, Hıdır Göktaş, Necmettin Salas. Mamak Cezaevi –bitiriyorum Sayın Başkan- Kamil Atlıman gardiyan, Pamuk Yıldız, Hilal Ünlü, Ayşe Bakkalcı, İbrahim Arslan, Erdoğan Genç, Sükun Öztöplü, Zübeyde Kılıç. Metris Cezaevi: Mehmet Sönmez, Süheyl Kaya, Nilüfer Küçüktay, Doğan Fırtına, Sedat Kesim.

Susurluk: Şimdi Mehmet Elkatmış, dinlendi, önemli, hiçbir itirazım yok ama bir o kadar da bu sürecin içinde yer alan Fikri Sağlar dinlenmedi. Yani Fikri Sağlar Bey o kadar önemli değil mi bu süreçlerin içinde? En az onun kadar, en az o süreci takip eden, bu konuyu bilen muhatabı olan Fikri Sağlar o zaman çağrılmıyor, birisi çağrılıyor. Onun için bütün bu süreçlerin işlemesiyle ilgili...

ENVER YILMAZ (İstanbul) - Birisi başkan.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Olabilir. Ama çok önemli bir faktördür.

ENVER YILMAZ (İstanbul) - Her bireyi çağırarak...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 50

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır hayır, çok önemli bir faktördür, simgeselleşmiştir yani siz de biliyorsunuz ki vicdanen iki isim bu Susurluk olayında simgeleşmiştir. Herkes de biliyor, Türkiye vicdanı da biliyor. Üçüncü ismi bana say deseniz siz bilmezsiniz, bana say desen ben bilmem ama iki isim simgeleşmiştir, birisi Fikri Sağlar, birisi Mehmet Elkatmış. Birisini çağırıp diğerini çağırmadığınız zaman, o zaman biz de diyoruz ki “Ya, acaba ne oluyor?” Sanatçılar olayını söyledim.

Şimdi, bütün bunların dışında...

BAŞKAN – Tamamlıyorsunuz değil mi Süleyman Bey?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamamlıyorum.

Sayın Başkan, önemli bunlar. Hayati bir iş yaptığımızın bilincindeyim. Asla bu süreci kösteklemek diye bir derdimizin olmadığını bilmesini istiyorum, bir kere bunun altını bir çizeyim yani “Akamete uğratalım, bu işleri zora sokalım.” değil. Tarafsız davranılmadığı konusunda ve yeterince bazı unsurların... Ben dinlendim mesela, istedim kendimle ilgili ama yeterli değildi, bunu anlatmak için söylüyorum. Tarafsız davranılmamıştır. Ağırlık 28 Şubata yönelmiştir, çok net söylüyorum yani medyadaki ilişkileri, ağırlıkları, bu ayrı ama bu dediğimiz unsurların görüşlerini yeterince alabilseydik, o zaman dengeli, evet, bu Komisyon herkese eşit, herkesi çağırın, herkesi bu anlamda dinleyen bir Komisyon izi verirdik. Bu raporu nasıl yazarsak yazalım, en objektif değerlerle yazsak bile toplumdaki yargı şu olacaktır, bunu çok net söylüyorum, ben söylemesem de, bunun altına da oybirliğiyle de imza atsak da “Bu Komisyon 28 Şubat için kurulmuştur.” algısını değiştiremeyeceğiz. Nedeni, çünkü bu konuda yapmamız gereken çalışmaları yapmamış olmamızdandır. Bu bizim de eksikliğimiz. Benim burada eksikliğim var mı? Tabii ki var. Sayın Başkan geçen de dedi “Keşke bana söyleseydin.” Bu doğru, keşke söyleseydim ama ara verildi, aradan sonra bu yapılacak diye düşündüm. Ya, belge istiyorum. Ben bu Komisyonun üyesiyim Sayın Başkan. Sizinle konuştum, 12 Eylül Komisyonu Başkanımızla konuştum, “Gelin, orada görün.” Ne göreceğim ben burada? Bakmadım bile, biliyorlar arkadaşlar. Gelip burada o belgeleri incelemedim çünkü ben o rahatlıkla bu belgeleri inceleyemem.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Öyledir ama yani.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Öyledir değil. Bu belgeler biliyorum ki yani biz Komisyon üyesi olarak, bizim elimizde değil. Ya da medyaya sızdırma. Medyaya en çok sızdırma bizden olmadı. Medyaya en çok sızdırma burada diğer...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 51

BAŞKAN – Suçlama şey olmasın, birbirimizi suçlayıcı... Kesinlikle tümümüz, hiçbirimiz...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır hayır yani medyaya sızdırmaysa bütün verileri, bütün bilgileri bize buradan daha çıkar çıkmaz sordukları gazetecilere nereden yansıdıysa oradan bakmak lazım. Bizden değil ama sorduklarında da yani gene...

BAŞKAN – En azından şöyle diyelim: Milletvekillerinden olmadığını düşünüyoruz yani genel olarak. Yani ben hiç kimseyi bu manada...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ya, neyse çok önemli değil.

BAŞKAN – Hayır, burada yazılı basın...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yani şunu söylüyorum: Bize güvenilmiyorsa...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Evet, tabii, güvenilsin.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) –... o zaman biz bu süreçlerin aşımında yeterince katkı veremeyiz demektir. Onun için yani şimdi sürenin kısalığını ben de kabul ediyorum. Üç ay önce çalışmamız gerektiğini... Ben hatta mümkünse –bunu önerenlerden bir tanesiyim ben- bu süre çok kısa, tatilde de gerekiyorsa çalışalım, dedim. Ben bunları öneren insanım. Ben çalışmaktan kaçan insan değilim ama yani ben Komisyon üyesiyim, filanın dinleneceğini gazeteci bana söyleyecek, “Şunlar da çağırılmış” denecek, ben buralardan duyacağım, sözüm ona... Ben baypas edilmiş bir Komisyon üyesi olarak gördüm kendimi, çok net. Öyle hissettiğim için de biraz protesto ettim, çok net söylüyorum.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Gelseydin bize, beraber şey yapardık.

BAŞKAN – Süleyman Bey, tamamlandı mı?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamamlandı efendim. Somut önerimi söylüyorum: Sayın Başbakan eğer çağırılmayacaksa zedelenir bu Komisyonun algısı, bir. Sayın Cumhurbaşkanının çağırılması değil, gidip nasıl Sayın Demirel'i dinlediysek Sayın Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ün de bu anlamda dinlenmesini bir kez daha talep ediyorum. Bunlar çok zaman alıcı şeyler değil. Bir yandan madem alt raporlar yazılıyor, yazılsın. Bu bir iki günlük bir zaman diliminde Sayın Başbakan da buralardaysa ivedilikle dinlensin, 27 Nisanla ilgili diyorum, çok net. O zaman eğer dinlenmemiş olursa çok şey flu kalacaktır, gerçekçi bir yaklaşımımız bu konuda olmayacaktır. Sayın Cumhurbaşkanını da gidelim, tıpkı eski Cumhurbaşkanımızı dinlediğimiz gibi dinleyelim diye öneri getiriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, şimdi, çok teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 52

Kısa kısa, uzun olmamak kaydıyla Naci Bostancı'ya, ardından Enver Bey'e söz vereceğim, daha sonra bir değerlendirme yapıp toplantıyı kapatacağım.

Buyurun lütfen. İki dakikayla sınırlandıralım. Evet...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Çalışmayı sürdürürken biz de 100'ün üzerinde isim hazırlamıştık ancak yaz boyunca bu dinlemeleri yapamayacağımız ifade edildi.

BAŞKAN – Meclisin ara vermesinde hukuken mümkün değil.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Dinlemeler sadece ekim ayı içerisinde yapılacaktı. Biz de ekim ayı içerisindeki planlama çerçevesinde ancak 30 civarında kişi dinleyebileceğimizi düşündük. Esasen, 28 Şubat süreci daha yakın bir tarihe ait. Hem olaylar canlı hem de çok sayıda tanığı var ama 12 Eylül; insanları arıyorsunuz, bir kısmı ölmüş, bir kısmı hafızasını kaybetmiş. Ulaşmak çok kolay olmuyor, sorumlu adresleri yok.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Keşke bize sorsaydınız Sayın Başkan, keşke bizden isteseydiniz.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Süleyman Bey, keşke ben de bu 100 kişinin “Nerede, niçin dinlemedik?” filan deme durumunda olsaydım ama öyle bir çalışıyorsunuz, ulaşmaya uğraşıyorsunuz, bir yerde tıkanabiliyorsunuz.

İkincisi, biz 30 civarında dinleme yaptık ama bu dinlediğimiz isimlere bakarsanız adaletle ilişkin, temsile ilişkin hiçbir problem olmadığını görürsünüz. Orada çağırdığımız kişiler ne belli bir yöndeki insanlar ne de belli bir temsiliyeti üstlenmiş kişiler. Temelde, dinlediğimiz insanlara ilişkin yaklaşımımız siyasi temsiliyete dikkat eden bir yaklaşım oldu. Ayrıca, sizinle yapmış olduğumuz çok çeşitli konuşmalarda, sizin, kesinlikle politik hiçbir asabiye duygusu belirtmeksizin demokratik bir duruş sergilediğinizi, darbelerin sonuna kadar ve ucu nereye varacaksa oraya kadar araştırılması gerektiğine ilişkin tavrınız oldu.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Aynen, bugün de öyle.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu tavrınızı, evet, bugüne kadar sürdürdünüz, çok olumlu bir pozisyonunuz vardı. Dediğim gibi, beni şaşırtan sizin buradaki konuşmalarınız. Yoksa...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, efendim hiç şaşırtmadım.

BAŞKAN – Süleyman Bey, ikili bir şeye girmeyelim ne olur.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İzin verirseniz Süleyman Bey, ben tamamlayayım. Gerçekten, çok samimi söylüyorum yani samimi, kişisel kanaatimi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 53

söylüyorum. Kaldı ki protestodan bahsediyorsunuz. Bir protestodan bizim haberimizin olması gerekirdi.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Basına mı yapalım?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bana bana, bana söylemeniz gerekmez mi?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ben sizin söylediğinizi uzman arkadaşlara da söyledim.

BAŞKAN – Süleyman Bey, karşılıklı ne olur... Karşılıklı konuşmayalım. Lütfen tamamlar mısınız?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama söyledim bunları.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Süleyman Bey, siz protesto yapan bir kişi olsaydınız... Benim kanaatimi söylüyorum, siz farklı düşünmüş olabilirsiniz. Bana intikal etmeyen bir durumdan bahsediyorum. 17/10 tarihinde siz talep ettiniz “Ben geleyim, dinleneyim.” diye, biz de hemen o talebi kabul ettik, beraberce bir çalışma gerçekleştirdik yani protesto eden, Komisyonun çalışmalarının uygun olmadığını düşünen bir insan “Ben de geleyim, konuşayım.” demez diye düşünüyorum doğrusu.

Evet, şimdi, bu polemiğe girmeyeceğim. Buraya bir nokta koyduktan sonra, buradaki siyasi partiler Türkiye’nin son yüz yirmi, yüz otuz yılında ana damarları temsil eden partiler. Gerek BDP’den tutalım, MHP’ye, CHP’ye ve AK PARTİ’ye kadar. Yusuf Akçura’nın 1904’te “Üç Tarz-ı Siyaset” diyor, o çerçevede yerleşmiş, isimleri değişmiş ama zaman içerisinde sürekliliği olan hareketler. Biz elli yıllık bir dönemi inceliyoruz, 60’dan bu yana. Bu incelemenin tekemmül etmiş bir şekilde yaşanabilmesi, elbette kökü ve derinliği olan bu siyasi temsillerin gerektiği ölçüde çaba göstermesi ve ortak çalışmasıyla mümkün olabilir. Biz tek bir olay üzerinde durmuyoruz. Elli yıl, 60’dan beri yaşanan bir vesayetçi yapıya karşı siyasi iradenin duruşu esasında bir sorgulama gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Benim veya bir başka üyenin “Sen daha az yer al.” demesi yahut da burada bir adalete ilişkin kaygı gütmeksizin daha politik spekülasyonları öne çıkartan bir tavrın içine girmesi demek, elli yıllık bir döneme ilişkin gerçeğe yüzleşme konusunda bambaşka fikirlere sahip olmak demektir; ki, ben buradaki üyelerin hiçbirisinin böyle bir kanaatle davranacağını, davrandığını, böyle bir kanaate sahip olduğunu düşünmüyorum, biz de öyleyiz.

Elbette, yapılan çalışmaya ilişkin birtakım sınırlılıklar olabilir. Ne tür sınırlılıklar var? Mesela, Türkiye’nin yakın tarihine ilişkin, geçmişine de ilişkin tarihçilik yapanların dile getirdikleri çok temel bir sıkıntı vardır. Kişisel tanıklıklar yoktur, hatıralar yoktur. İkincisi,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 54

maalesef bu çalışma içerisinde de gördük, geçmişte de gördük; devletin arşiv geleneği sağlam değil. Birtakım yazıları talep ediyorsunuz, o yazılara ulaşmakta zorlanıyorsunuz. Bu, devletin sistematığıne, devletin aklına ilişkin bir problem. Ümit ederiz ki bu çalışma aynı zamanda “devlet sürekliliği” derken bunun arşive ilişkin bir süreklilik olduğu hususunda da devletin önüne bir tutum koyar. “12 Eylül döneminde insan hakları ihlallerine ilişkin devletin elinde ne var?” diye soruyoruz, maalesef doğru dürüst elimize bir bilgi gelmiyor.

BAŞKAN – Tamamlar mısınız?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, birtakım insanlar burada konuşmak istemiyor. O dönemin mesela Başbakanı olarak Sayın Bülent Bey’i, Bülent Ulusoy’u çağırdık, Bülent Bey sanki o dönem Başbakanlık yapmamış gibi konuştu.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hasan Celal Güzel de müsteşarlık yapmamış gibi konuşuyor.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, yani Hasan Celal Bey de başka türlü konuştu.

BAŞKAN – Naci Bey, ne olur tamamlayın. Süre olarak, arkadaşlar, ucu açık bir toplantı olmaz takdir edersiniz ki.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bir hususu ifade etmek lüzumunu hissediyorum. Şimdi, bu Komisyonun yapmış olduğu çalışmanın Anayasa, İç Tüzük çerçevesinde pozisyonunun ne olduğu biraz kafa karıştırıyor. Bu pozisyonun hukuki bir çalışma olmadığı muhakkak, bunda mutabıkız. Zaten siyasi partiler Mecliste bunu ifade ettiler. Peki, bu Komisyon ne yapacak? Bu Komisyonun ben daha çok siyasi, ahlaki ve metafizik problemlere ilişkin –bunların hepsini açıklayacağım- bunlara yönelik bir moral çalışma oluşunu düşünüyorum.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Şimdi açıklama Hocam, sonra.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Çok uzar toplantı.

BAŞKAN – Hocam, erteleyeceğim toplantıyı, gerekirse daha sonra da açıklarsınız ne olur.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Şu zamanı sizler düzgün kullanın da biz de... Beyefendi ilim adamı, siz de; yani bizi ilimden temelli soğutuyorsunuz ya.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ben, niye, az konuştum?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hayır, az konuşmadın, olur mu...

BAŞKAN – Şimdi, konuşacak mısınız?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 55

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi, öyle anlaşıyor ki dinlemeye insanlarda hâl kalmamış. O zaman ben noktalıyorum çünkü bunun üzerine konuşmak faydasızdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Şirin Bey, lütfen, iki dakika.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Evet, darbe nasıl yapılır? Buyurun komutanım.
(Gülüşmeler)

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, aşağı yukarı dört beş aydır hep beraber çalışıyoruz. Çok güzel liderlik sergilediniz. Türkiye'nin en narin, en hassas bir konusunda kırmadan, dökmeden bizi buraya kadar getirdiğiniz için başta siz olmak üzere alt komisyon başkanlarımıza ve üye arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Liderliğini çok beğendim Sayın Bakanımızın, Allah razı olsun.

1960 darbesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri politize olmuş ve siyasetin içine maalesef girmiş, halkın seçtiği iktidarın tepesinde Demokles'in kılıcı gibi durmaya başlamıştır.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Eyvah, bu uzayacak.

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Hâla da bu şey değişmedi maalesef. Bu geçen zaman içerisinde ben İspanya'nın silahlı kuvvetlerinin demokratik dönüşümünü kitaptan okudum, inceledim. Özellikle Sosyalist Partinin iktidarı döneminde, 1977 ile 1989 arasında on iki sene içerisinde İspanyol silahlı kuvvetleri bir şekilde demokratikleşmiş ve siyasetin dışına çıkarılmış. İspanya bize çok benziyor. Onlar da imparatorluktan geliyorlar, onların da kendi içlerinde sorunları var, bunların da dışarıda takip ettikleri ülkeler, sorunlar var. Her kuvvetin bir bakanlığı varmış arkadaşlar. O kitabı size de ismini veririm, siz de okuyun isterseniz. Kara Kuvvetleri Bakanlığı, Donanma Bakanlığı, Hava Kuvvetleri Bakanlığı; bunların hepsi değiştirilmiş. Şu anda İspanya'nın yapısı şu hâle gelmiş: İspanya'daki kuvvet komutanları - kara, hava, deniz- doğrudan Savunma Bakanlığına bağlı, o da Başbakan'a bağlı. Tam bir, siyasetin dışına çıkmış durumda.

Tabii, bizim eksikliğimiz bu şeyden elde ettiğimiz deneyim ve tecrübelerle başta Anayasa'mız olmak üzere özellikle Türk Silahlı Kuvvetlerine ait önemli kanunların ve yasaların değiştirilmesi gerekiyor. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışacağı en büyük ev ödevlerinden bir tanesi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 56

Malumunuz, bir de bizim Amerika Birleşik Devletleri modelimiz var. Orada da “komuta kanalı” dedikleri unsur şu şekilde çalışıyor: Kuvvet komutanı, “Secretary Air Force” diyorlar onlar mesela Hava Kuvvetleri Komutanına, doğrudan Savunma Bakanına bağlı o da, direkt Başkana bağlı; Amerikan modeli de bu şekilde. Ancak Amerika gibi bir ülkede dâhi silahlı kuvvetleri siyasetin dışında tutmakta, silahlı kuvvetleri zapturapt altında tutmakta zaman zaman Amerikan başkanlarının da zorlandığını hiçbir milletvekili arkadaşımız aklından çıkarmasın yani ödevimizin önemi ve büyüklüğü buradan anlaşılıyor.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Yalnız Sayın Büyükanıt bu bizim uyguladığımız yöntemin NATO içinde daha etkili olduğunu...

BAŞKAN – Karşılıklı konuşmayın lütfen Mehmet Bey, sonra söyleyin.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Bir kelime... Ona da açıklık getirin diye söylüyorum yani sizin branşınız olduğu için.

BAŞKAN – Asker kökenli olması askerî her konuya onun cevap vereceği anlamına gelmez. Bir milletvekili olarak görüşlerini paylaşıyor şu anda.

Buyurun lütfen.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Hayır hayır. NATO içerisinde bizim ordunun Genelkurmay Başkanı düzeyinde...

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Tamam, ona da cevap veririm ben. Bir dakika, önce bir bitireyim Başkanım.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – O anlamda...

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Bu, bizim Komisyonumuzun görevinin geçmişle bir hesaplama yönünde bir görevi olmadığını düşünüyorum. Geleceğin yapılandırılmasına yönelik olarak büyük bir sorumluluğumuz olduğunu düşünüyorum. Burada en büyük yapacağımız işler de hem sivilleri hem askerleri, özetle subayları ve kurmay subayları siyasetin dışında tutmak konusunda, halkın seçtiği siyasi iktidara saygı göstermek konusunda çok iyi eğitmemiz gerektiğini düşünüyorum. O fikre hiç katılmıyorum. Ben NATO’da çok çalıştım, üç sene de Napoli’deki NATO karargâhında çalıştım, NATO toplantılarında bir önceki, altı ay önceki konuşmamda da söylemiştim, herkesin millî savunma bakanı önünde, kıdemli, genelkurmay başkanları onun arkasında, bizimki tersi oluyor. Yani affedersiniz, Temel Amerika’ya kursa gitmiş, yol yordam bilmediği için arabayı alınca otoyola çıkmış, radyoyu açmış, “A 4 otobanında birisi ters istikamette gidiyor.” diye

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 57

yayın var. Temel demiş ki: “Ne birisi, herkes tersine gidiyor.” Yani kendimizi düzeltmemiz lazım.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, bugün Komisyon toplantısı esnasında görüş ve önerilerini açıklayan ve değerlendirmemizi isteyen tüm arkadaşlara katkıları ve değerlendirmeleri için çok teşekkür ediyorum.

Takdir edersiniz ki Komisyon toplantılarının salı ve perşembe olarak yapılması hususunda aldığımız kararı Meclis ara verme tarihine kadar düzenli olarak uyguladık. Meclis, ara vermesi esnasında ve o sıralarda zaten herhangi bir şekilde resmî toplantı yapmamız mümkün olamayacağı gibi resmî herhangi bir dinleme yapmamız da hukuken mümkün değildi. Biz de bu süreci daha sağlıklı değerlendirelim diye mümkün olduğu kadar bilgi ve belge toplamak yönündeki yazışmaları sürdürdük. Meclis ara vermesinin bittiği 1 Ekim tarihinden itibaren de alt komisyonların -ki dinleme kararlarını alt komisyonlara bırakmıştık- üyelerinin birlikte kararlaştıracığı şekilde doğrudan bunların tamamının üst komisyonda değerlendirilmesi mümkün olmadığı gibi bazı çalışmaların pratize edilmesi açısından kurmuştuk zaten alt komisyonları. Şu ana kadar da yani tatil günleri hariç olmak üzere hiçbir gün toplantıların olmadığı, cumartesi dâhil olmak üzere, alt komisyonların toplantılarının olmadığı, dinlemelerin olmadığı bir tek gün olmadı. Dolayısıyla, ortada bir fiziki imkânsızlıktan söz ediyoruz. Elbette burada incelenmesi istenen hususlar, konular bu Komisyonun gerçekten gündeminde olması gereken hususlar yani 1 Mayıs hadiselerinden, 80 darbesine ilişkin söylüyorum, yani diğer bütün hadiseler ama takdir edersiniz ki sadece Susurluk hadisesiyle ilgili kurulan bir komisyon dahi görevini belki o anlamda süreç açısından zorlayıcı bir şekilde tamamlamakta güçlük çekti.

Bizim, aslında Mecliste verilen önergeler doğrultusunda kurulan bu Komisyonun dört aylık çalışma süreci içerisinde, maksimum düzeyde, hem uzmanlarımız hem değerli milletvekillerimiz, -gerçekten belki uyuduğu saatler dışında- herkes çalışarak bir katkı sağlamaya çalıştı. Burada, hepimizin bu manada son derece iyi niyetli olduğumuzu düşünüyorum ama takdir edersiniz ki bu fiziki ve fiilî imkânsızlık durumlarını aşmamız ve gidermemiz mümkün değil. Bu nedenle, en azından alt komisyonlar -bunlar, benim kendi kişisel önerilerim olarak da bazıları var- bazı hususların eksik kaldığını, eksik incelendiğini tespit etmek hususunda mutabık kalır ve ayrı ayrı Meclis araştırma komisyonları kurulmasını

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012 Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 58

isteriz, bu çok önemli bir şey yani ben bir Maraş olaylarının veyahut da bir Sivas olaylarının ayrıca araştırılması gereken hususlar olduğunu ve bunlar için ayrı ayrı -belki beş, belki on; sınırlandırmamıza gerek yok- araştırma komisyonları kurulmasını isteyelim Mecliste. Meclis, bu dönemde, bu bir tepe komisyon olarak, en azından tespit ettiğimiz ama içine dalmayı ve çözümleyemediğimiz hususlar konusunda bize bir yol göstermesi açısından. Örneğin bir yargılama faaliyeti içerisinde olmadığımız için az önce Sayın Çelebi'nin okuduğu metni ben kendim Sayın Tiryaki'ye sordum, o dönemde darbe sırasında bir senatörün odasını arama sonucu elde edilmiş bir belge Kenan Evren'in kişisel arşivinden çıktı. Cumhurbaşkanlığı tarafından bize gönderilmişti fakat altında imzası olmadığı için bunun tamamen bir uydurma olduğunu, dolayısıyla devamında da o belge üzerinde altında imzası olsaydı ve o "Hayır, o benim imzam değildi." deseydi dahi, bizim bir kriminal inceleme yaptırma yetkimiz de yoktu. Dolayısıyla o meseleye de doğrudan... Ama orada yakaladığımız veya ipucu olarak önümüze gelen hususların bence çok daha kapsamlı araştırılması gerekir.

Şu ana kadar bu Komisyona ulaşan bilgi ve belgeleri -şahsen kendi adıma söylüyorum- inceleme fırsatımızın olması çok zordur, bireysel olarak hepimizin. Yüz seksen yedi sayfadan ibaret "gizlilik" ibaresi olmayan her belgenin sizler tarafından alınmasında hiçbir sakınca yok. Hukuken zaten olmayan bir sakıncayı veya kuralı benim bir hukukçu olarak koymam düşünülemez, bu mümkün de değil. Dolayısıyla ben de şahsen dediğim gibi çok önemsedığım hâlde inceleyemedim, sadece Cumhurbaşkanlığından gelen evrakların toplamı 14 klasör, 1 milyonun üzerinde fişleme dosyaları. Biz, tam da işte bu nedenle mağdurları dinleyemedik. Bazı spot ve sembolik mağdurları dinledik ama birçok alt komisyonun gerçek anlamda, belki darbelerle ilgili en çok sorgulamamız gereken dönemler darbe yargılamaları ve darbe mağdurlarıdır, bunlar için de bir araştırma komisyonu kurulması gerekir Mecliste. Benim kişisel görüşümü açıklıyorum şu anda. Yani bunun da eksik kaldığının çok farkındayım yani bir insan fişlenmişse bundan dolayı işini mi kaybetti, terfi mi alamadı veya çocuğu askerî okula mı giremedi, ne olduğunu biz bilmiyoruz ama bu insanlar da bilmiyor, bunları bilmek en doğal hakları.

Toplum, eğer, bir manada darbelerle yüzleşme sağlanacaksa veya bu yüzleşmeye giden yollar açılacaksa, gerçekten bizim Komisyonumuzun üzerindeki yük de toplumun beklentileri de çok yüksek olmakla birlikte, ilk günden itibaren, sürekli İç Tüzük, çalışma süresi, yetkilerimizin sınırlılığı, karşımıza çıkabilecek engeller hususunda sürekli vurgular yaptım hem yayın organlarında hem burada. Dolayısıyla, "İç Tüzük", "devlet sırrı", "ticari sır"

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 59

kavramını -Sayın Kıyıklık'ın önerisini öneriyorum- yani biz Komisyon olarak bunların sınırlandırılmasını veya bunlara ilişkin düzenleme yapılmasını da önerebiliriz Genel Kurula, Meclise.

Her darbe döneminde yasamanın fonksiyonları ve yasamanın gücü budanmıştır. Nasıl daha işlevsel bir yasama öneriyoruz, bunları önerilerimize koyabiliriz.

Dediğim gibi, burada bir şeyler yapılmak istendi ve bir şeyler yapılmak isteği aslında hepimizde çok kuvvetli bir inançtı ve bu yolda da çalıştık, çabaladık. Eksik kalan hususlar hiçbirimizin, şundan emin olabilirsiniz ki, bir isteksizliği nedeniyle değil, bir zamansızlık sorunudur. Yani hepimiz kişisel olarak da çok fazla şey okuduk, okumaya çalıştık. Ben, hukuk fakültesinde öğrencilik yıllarımdan çok daha fazla okumayı bu dönemde yaptım. Açıkçası, bunun bir değere dönüştürülmesi de hepimiz adına çok önemlidir.

Dediğim gibi, burada dile getirilen itirazlar yani Tüzük doğrultusunda da, vesaire, bütün bunları, hukuki anlamda ileri sürülen bütün tespitleri de aramızda tartışabiliriz, bu anlamda bir problem yok. Sadece ciddi bir zaman problemi yaşıyoruz. Ben, sıkı sıkı bu anlamda uzman arkadaşlara da tembih ettiğim hâlde, maalesef, bazı gelen bilgilerin ve belgelerin geç gelmesi, tekit yazıları yazmamız... Sayın Toptaş'la telefonla da görüştük o dönemde, bana bu durumu izah ettiği zaman, sadece kendisine özgü olmadığını yani Komisyon Sözcümüzün de İçişleri Bakanlığından talep ettiği uzmanın gönderilmediğini ama tekrar bir tekit yazısı yazmamıza...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Gönderildikten sonra efendim...

BAŞKAN – Tekit yazısı yazmamı keşke bir kez daha görüşseydik, ben tekit yazısını bir kez daha yazardım ve daha şey bir dille yazardım yani bu anlamda, Meclisin... Çünkü onu sizinle konuştuğumuzda “Bundan başka birisi olarak düşünürseniz, onun değerlendirin, bildirin.” dedim çünkü makul bir görüşme geçtiğini düşünüyorum. “Hayır, ben bu konuda ısrarlıyım, yeniden yazın Sayın Başkan.” deseydiniz, ben bunu yerine getirirdim, bunu çok samimiyetle söylüyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, çok özür dilerim, bu konuda bir açıklama yapmam lazım çünkü kayıtlara geçiyor bu.

İçişleri Bakanlığının, bu konuda, en azından bir yazılı yanıt vermesi gerektiğini çünkü bunun Meclis Komisyonu olduğunu söyledim size.

BAŞKAN – Aktardınız, tamam, haklısınız. Anladım, anladım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 12/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbe Arşt. Sayfa: 60

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani Meclis Komisyonunun hafife alınması gibi bir şeyle karşı karşıya kaldık biz orada yani yazılı bir soruya hiç, “Göndermiyoruz...”

BAŞKAN – Yani hepsini aklımda tutamadım doğrusunu isterseniz yani sizlerin de ifade ettiğiniz gibi, ileri sürdüğünüz birçok şeyi not almama rağmen, sizin de söylediğiniz gibi. Geçmiş olsun dilekleri için de tüm samimiyetiniz için de telefon açan milletvekilli arkadaşlarıma da çok teşekkür ediyorum.

Birkaç günün şeyiyle bu anlamda, bütün bunları değerlendirmek üzere, tekrar talepleri de değerlendirmek üzere toplantıyı çarşamba günü saat 14.00’e ertelemeyi görüşlerinize sunuyorum. Kabul ederseniz o gün tekrar bütün bunları uzun değerlendirmeler sonucunda, tekrar ekleme, değerlendirmelerle talepler üzerinde bir...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkan, çarşamba günü saat 15.00 olursa çünkü o gün bir programımız var bizim.

BAŞKAN – Tamam.

Bu durumda, bunları değerlendirmek üzere Çarşamba günü 15.00 olarak toplantıyı kapatıyorum.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 17.25